NUMMER 1 DONDERDAG 7 JANUARI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIËTEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Koning Willem I als bestuurder der Koloniën

door

H. A. RITTER.

Onze vreedzame revolutie van 1848 heeft een einde gemaakt aan de *feitelijk* absolute regeering van ons „Koningshuis". Er is, wegens dat absoluut regeeren veel aanmerking gemaakt. Vooral op Koning Willem I, wiens Parlement eigenlijk niet anders is geweest dan een spotafbeelding. De critiek, vooral van den tijdgenoot, is hevig geweest. Maar langzamerhand begint bij den nazaat het besef door te dringen dat aan onzen eersten Koning meer waardeering toekomt, dan hem gegeven is. Feitelijk aanvaardde Willem I in 1813 een „failliete boedel". Nederland was uitgeput en verarmd, meer dan men thans wel wil gelooven; in de koloniën, verminkt door het verlies o.a. van *de Kaap* en van *Ceylon*, was alles *à refaire*.

De Oranjevorst had dus een dubbele taak. En hij begreep dat er een rechtstreeks verband bestond tusschen den bloei van Nederland en van z'n „koloniën".

Tien jaren heeft hij noodig gehad om ons Indische rijk te beveiligen tegen de eischen en — de koloniezucht van Engeland. Eerst het tractaat van 17 Maart 1824 schiep een toestand, waarop in de naaste toekomst kon worden voortgebouwd. Engeland zou op den voet der meest begunstigde natie „de vrije vaart" in Indië hebben. Alleen van Ambon, Banda en Ternate bleven de Engelschen uitgesloten, „opdat het monopolie van den specerijhandel voor de Nederlanders behouden zou blijven." In Voor-Indië hielden wij geen bezittingen meer over. Malakka werd afgestaan; Singapore zou Engelsch bezit blijven. Benkoelen en het eiland Billiton bleef aan ons. Engeland zou zich niet meer met Sumatra bemoeien. Van Borneo werd *niet* gerept. Het verdrag (1819) van Engeland met Atjeh zou later gewijzigd worden.

Aldus was de baan globaal vrij en kon Nederland beginnen te trachten zich op te heffen uit den staat van zoo groote inboeting van zijn voormaligen buitengewonen bloei, waaraan reeds de 18e eeuw geknaagd had en waaraan de Napoleontische overheersching den genadeslag had toegebracht.

Koning Willem zocht de herleving voor Nederland in de oprichting van *De Nederlandsche Handelmaatschappij*. Voor Indië had hij reeds vroeger het cultuurstelsel van Generaal van den Bosch in beginsel aanvaard. Een stelsel dat echter eigenlijk alleen tot gevolg had en tot gevolg kon hebben *„dat er geld uit Indië kwam"*. De Koning zelf had dat opgemerkt tegenover Raffles, de vroegere Engelsche Gouverneur van Java, die in 1818 te Brussel bij Z. M. op audiëntie was en sprak over „de Indische Zaken".

De oprichting der *Nederlandsche Handelmaatschappij* in Maart 1824 ondervond veel tegenkanting. Zij was bedoeld als *onafhankelijke particuliere maatschappij*. Zij kon alleen beoogen: „handel en vrachtvaart — hetzij voor eigen rekening of in commissie voor anderen". Grondbezit en souvereiniteit waren haar ontzegd. Haar kapitaal zou bedragen minstens 12, hoogstens 24 millioen, in „splitsbare" aandeelen van ƒ 1000.—. De Koning schreef zelf voor 4 millioen in en *waarborgde voor 20 jaren een intrest van 4½ %*. De inschrijving steeg tot 69½ millioen, tengevolge waarvan het grondkapitaal verhoogd werd tot 37 millioen. 's-Gravenhage werd de zetel der maatschappij; maar Amsterdam, Rotterdam, Dordrecht en Middelburg „ontvingen toezeggingen van een vast aandeel in de bevrachtingen".

Tegen dit volgen van den raad van Muntinghe door Willem I ontstond onmiddellijk obstructie van de zijde van hen, die dweepten met de snel gemeen goed geworden vrijhandelsleer van Adam Smith (1776). Vooraan: Gijsbert Karel van Hogendorp, die reeds in 1819 zijn verzet tegen het mercantilistisch regeeren van den nieuwen koning, geboet had met verlies van zijn wapenschild.

In zijn *Huishouding van Staat* (10e deel blz. 276) [1]) schreef hij eene veroordeeling van de oprichting. *Ten eerste* omdat zij, naar hij zeide, eene bedreiging was voor alle andere handelshuizen, die allen voor haar moesten onderdoen; *ten tweede* omdat zij, z.i. op den langen duur onder misbruiken gebukt zou gaan, die haar ondergang ten gevolge zouden hebben. „De eerste tijden der maatschappij „waren derhalve nadeelig voor den koopman in het „algemeen, en de laatste tijden waren verderfelijk „voor haar zelve. Op dezelfde wijze verwacht ik dat „het zal gaan met de nieuwe Handelmaatschappij."

Die Maatschappij heeft echter onlangs haar eerste eeuwfeest gevierd, zonder dat er iets van dat verderf voor den buitenstaander gebleken is. Integendeel. Maar in de eerste jaren van haar bestaan scheen v. Hogendorp gelijk te krijgen. Ofschoon zij door de Regeering zeer begunstigd werd, [2]) leverde haar arbeid in de eerste jaren voor de aandeelhouders zware verliezen op. Dat was hoofdzakelijk door *de Engelsche concurrentie* in China, de Levant en Amerika, waartoe de Maatschappij hare relatiën had uitgebreid. De gevaarlijke Java-oorlog strekte bovendien niet om haar toestand te verbeteren.

Tegelijk met deze Oost-Indische Compagnie „in nieuwen vorm", had de Koning plan een Amerikaansche Compagnie — een tegenhanger van de W. I. C. — te doen optreden. Voor het kapitaal van 5 millioen, zou hij zelf 2 millioen leveren. En in zijn verreikende plannen was ook opgenomen de doorgraving van de landengte van Nicaragua als die van Panama — waarover men toen reeds sprak — niet zou doorgaan (1828). Twee jaren later brak de Belgische opstand uit, die aan dergelijke ontwerpen een eind maakte.

* * *

Het Cultuurstelsel is der Regeering van Willem I in later dagen zwaar aangerekend. Het dateert van 1830, toen Nederland en Indië stonden aan den rand van een Staatsbankroet. De overname van de door Napoleon getierceerde schuld had tot 1829 geleid tot een tekort van ƒ 24.825.000.—. Aan de Handelmaatschappij had de Koning in 5 jaren tijds reeds ƒ 3.500.000.— *uit eigen middelen* voorgeschoten. In Indië kwam de Regeering jaarlijks ƒ 2.000.000.— te kort.

Het was duidelijk dat dat zoo niet kon blijven.

Aanvankelijk had de commissie, die in 1816 bij de teruggave van Java in Indië de zaken zou regelen, de beginselen van Raffles overgenomen. D.w.z. het oude stelsel der V. O. I. C., om de inlanders in gedwongen cultures te laten werken, was door haar verlaten. De inlander mocht verbouwen wat hij wilde. Maar hij moest *belasting betalen*. Men noemde dat het stelsel van den *vrijen arbeid*, en maakte alleen een uitzondering ten opzichte van de *koffie* en de *verplichte boschcultuur*. Later werd dat stelsel niet eerlijk uitgevoerd, zoodat de toestand in Indië hoe langer hoe deplorabeler werd. Elout wilde een radicale verbetering brengen door *toekenning van individueel grondbezit aan den inlander* en *uitgifte van woeste gronden aan particulieren*.

Plotseling echter (1830) veranderde de Koning van richting. Het plan van Generaal *van den Bosch* „dat van Indië een slaven-kolonie maakte" werd aangenomen. *Elout* nam zijn ontslag als Minister van Koloniën.

Het kan thans niet onze bedoeling wezen het verdere verloop van zaken omtrent het Cultuurstelsel en de latere critiek daarop te geven. [3]) Wij willen

[1]) Uitgave van Mr. J. R. Thorbecke.

[2]) Zij kreeg de verschepingen van de Regeeringsgoederen en personeel naar Indië en het monopolie van den opiumverkoop (1827).

[3]) Wij deden dat reeds in ons artikel: *Het Cultuurstelsel*. Koloniaal Weekblad 30 Juli 1922, no. 29 en 6 Aug. 1922, no. 30.

alleen de vraag toelichten of de Koning werkelijk niet gedwongen was tot de invoering daarvan.

Men kan die vraag niet belichten van het standpunt dat thans ten opzichte van Indië wordt ingenomen.

De belastingen in Nederland waren ontoereikend de rente van groote leeningen te kunnen betalen. Eerst in 1844 kwam van Hal er toe het kapitaal te dwingen tot een vrijwillige leening — dreigende anders met eene belasting op „het kapitaal in portefeuille". Een staatsbankroet zou het koninkrijk der Nederlanden, waar handel en industrie begonnen te bloeien, onherstelbaar kwaad hebben gedaan. En ondanks alle liberale begrippen, was het denkbeeld dat een land koloniën had om er wat van te trekken, toch eigenlijk nog een vastgeworteld denkbeeld. Door het cultuurstelsel ontkwam Nederland aan de kans geldelijk de vazal te worden b.v. van Engeland. Gelijk in onze dagen het lot is van Frankrijk en België ten opzichte van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

Daarmede wil niet gezegd zijn dat wij verplicht zouden zijn in onze dagen dit cultuurstelsel goed te praten. Maar de vraag zou zijn of onze staatslieden anders zouden handelen, indien zij, *in dien tijd*, onder gelijke omstandigheden geplaatst waren.

Het valt niet te ontkennen dat Koning Willem I èn ten opzichte van de Handelmaatschappij, èn ten opzichte van Indië, handelde tegen beginselen als door van Hogendorp en Elout werden voorgestaan.

Toch zou het onrechtvaardig zijn Koning Willem de Eerste daarnaar geheel te beoordeelen. Ook in zijn koloniaal en economisch beleid. Een monographie gewijd aan de beteekenis van zijn Regeering, zou in dit opzicht nuttig en noodig zijn. Het „landsvaderlijk" bewind dat hij gevoerd heeft is voor hem op desillusie en ten slotte beschimping uitgeloopen. Wij meenen dat dat „onverdiend" was. Maar alleen een diepgaand archiefonderzoek zoo van het Departement van Koloniën, als van het Koninklijk Huis, zou in staat zijn, de rechtvaardiging te vinden, die hem tot nu toe heeft ontbroken. In deze meening staan wij niet *alleen*, want, als wij ons niet vergissen, dan heeft een onzer eerste historici zich eenigen tijd geleden in gelijken geest uitgelaten.

Over het bevolkingsvraagstuk in Indonesië en de uitbreiding van den Dienst der Volksgezondheid.

door

H. F. TILLEMA.

Wanneer ik het een en ander in het midden wil brengen over het *bevolkingsvraagstuk* in Indonesië geschiedt dit allerminst, omdat ik meen, dit even omvangrijke als samengestelde probleem tot oplossing te kunnen brengen, maar omdat ik van oordeel ben, dat het belang van de Indonesische bevolking meebrengt, dat er aandacht aan wordt geschonken.

Waarom belangstelling noodig is.

In de allereerste plaats rijst de vraag: *waarom* die aandacht noodig is, *waarom* de bevolking er belang bij heeft? Het antwoord er op is: de bevolking op aarde neemt toe. De laatste eeuw in snel tempo. Er zijn economen, die dit feit met eenigen angst beschouwen, er zijn ook enkelen, die van meening zijn, dat op den duur een evenwicht zal intreden, een toestand, dien we, behalve de laatste tijden, de laatste tienduizenden jaren steeds hebben gehad. Ter illustratie vermeld ik een berekening van professor Bowley. Uitgaande van het bevolkingscijfer van Great Britain in 1921 en de hypothese dat het geboortecijfer van 1921/'23 in de volgende eeuw er gelijk zal blijven, het sterftecijfer van 1910/'12 zal worden gehandhaafd en er geen emigratie plaats vindt, rekent hij uit, dat het bevolkingscijfer van 1921 tot 2021 slechts met ± 15 % zal kunnen toenemen. In de *voorgaande* eeuw is ze met ± 400 % toegenomen. De berekening berust echter op hypothesen en we moeten rekening blijven houden met het feit, dat de bevolking der aarde voorloopig zal *blijven* toenemen met ± 15 à 20.000.000 menschen per jaar. Die bevolking heeft stijgende behoeften, o.a. aan voedsel, zeep, genotmiddelen, enz. Een deel dier stoffen leveren alleen de tropen! Daar groeien koffie, thee, cacao, rubber. Ook een groot deel van het onmisbare vet (copra voor margarine, zeep) wordt reeds door de tropen geleverd, terwijl er ook een deel van het krachtvoer voor het vee, dat ons het niet minder belangrijke dierlijke vet (boter) en eiwit levert, vandaan komt. Hoe langer hoe meer zal de bevolking der aarde om te kunnen bestaan, zich te voeden, zich te kunnen reinigen, zich te verplaatsen, de stoffen eischen, die de tropen leveren: vet, rubber, koffie, thee voor den mensch, voeder voor het vee. Het contact met de tropen zal daardoor hoe langer hoe inniger worden. Dat is een ijzeren noodzakelijkheid. En deze aanraking zal in vlug tempo geschieden.

Aanraking met Westersche kultuur groot gevaar voor primitieven.

Hierin ligt voor de bewoners der tropen een groot gevaar. Want contact brengt mee kultuur. Ook in Europa hebben wij dit verschijnsel gehad en is dit geen gevaar gebleken, maar de toestanden hier en daar verschillen in hooge mate. De Germanen konden er weerstand aan bieden, omdat ze de Grieksche Romeinsche kultuur vrij gemakkelijk konden opnemen, daar ze lichamelijk en geestelijk veel nader bij die kultuur en haar dragers stonden, dan de natuurvolken der tropen tegenover de Westersche beschaving en bovendien drong men hun die beschaving niet zoo onverbiddellijk op, kwam ze niet zoo plotseling, bovendien niet zoo vijandig, tot hen als de Westersche kultuur tot de primitieven kwam.

Uitsterven geen biologische noodzakeheid.

Het is *hieraan* te wijten, dat in de laatste paar eeuwen verschillende bevolkingen ten gronde zijn gegaan. Ik wijs hier uitdrukkelijk op, omdat men zoo algemeen meent, dat volken verdwijnen, omdat hun tijd nu eenmaal gekomen is. Men vergelijkt volken bij planten, die groeien, bloeien en sterven. Maar een volk is geen plant! Een volk is als een bosch, dat zich zelf verjongt! Sterven de boomen, vallen ze om, verrotten ze, anderen schieten op uit hun zaad en nemen hun plaats in. Alleen door invloeden van de natuur als b.v. verlaging van temperatuur gedurende langen tijd (ijsperioden), verlaging van den bodem, woestijnvorming, verdwijnt plantengroei. Zoo gaat het ook met een volk: het degenereert niet door ouderdom, het verliest niet het vermogen om zich voort te planten, het verdwijnt niet „omdat zijn tijd gekomen is", maar wel verdwijnt het als de wil tot voortplanting zwakker wordt. We zien dit in Europa: in alle landen neemt het geboortecijfer vrij snel af. Niet, omdat de menschen physiek minderwaardig zijn geworden, maar omdat velen het aantal kinderen beperken uit eigen wil. Dit verschijnsel treft men ook aan bij natuurvolken.

Volken-zelfmoord bij de primitieven door de aanraking met de Westersche kultuur.

De aanraking met den Westerling heeft ze in verschillende streken zóó wanhopig gemaakt, dat ze geen kinderen meer *willen* hebben! Ik kan op dit verschijnsel niet diep ingaan, maar wil, om be-

ter te worden begrepen, toch iets mededeelen over den invloed dier zoo plotselinge aanraking van primitieven met den Westerling. In de eerste plaats zijn het besmettelijke ziekten, die van grooten invloed zijn op het uitstervingsproces der menschen, die vroeger geïsoleerd waren. Die ziekten, als pokken, tuberculose, malaria, syphilis, gonorrhoe, dysenterie, enz. grepen als een wild vuur om zich heen en doodden hen bij duizenden. Slaapziekte, malaria, syphilis hebben in Afrika tientallen millioenen menschen weggevaagd. Het aantal menschen, gestorven tengevolge van de aanraking met den Westerling, diens handel en diens verkeer wordt daar op 80 à 90.000.000 geschat! Door den oorlog, waarbij Frankrijk een ruim gebruik maakte van inwoners van Senegal en andere koloniën, is daar o.m. de t.b.c. gebracht en zijn er reeds thans bevolkingen van groote gebieden door aangetast!

Prof. Külz deelt mede, dat in het vroegere Duitsch Nw. Guinea een heel dorp binnen 10 jaar door één man besmet was met tuberculose. Die man had als koelie een paar jaar op een klapperonderneming gewerkt.

De griep, door de schepen der K P. M. en andere verspreid, heeft in 1918 in Indië honderdduizenden slachtoffers geëischt. Het toeval wil, dat ik een statistiekje bezit van het eilandje Boeroe; men ziet daaruit, dat in 1918 het sterftecijfer der bergbevolking 100 % bedroeg.

De periodieken van Zending en Missie in Indië gewagen herhaaldelijk van het uitbreken van pokken, cholera, buikziekten en andere epidemiën. Ik zal geen verdere voorbeelden noemen, hoewel 't me een kleine moeite zou kosten meer te vermelden, want mijn arsenaal is er goed van voorzien! Alleen wil ik tot slot een opmerking maken. Bij besmettelijke ziekten ziet men, dat ze in hevigheid afnemen, hoe langer ze op een bevolking hebben ingewerkt. Wij Europeanen zijn voor sommige ziekten al vrij goed geïmmuniseerd. Mazelen b.v. is voor ons een vrij ongevaarlijke ziekte. Tuberculose schijnen we allen zoo ongeveer te hebben gehad, zonder dat we 't merken. Alleen enkelen — al zijn het betrekkelijk velen! — kunnen de infectie niet doorstaan en gaan er aan ten gronde. Nu kenden natuurvolken die ziekten niet vóór ze met de Europeanen in aanraking kwamen. Langs natuurlijken weg zijn ze dus niet geïmmuniseerd, zoodat ze, als de ziekte optreedt, bij duizenden en duizenden weggemaaid worden! En in alle werelddeelen brengen verkeer, handel, cultures die ziekten over inheemsche bevolkingen. Ik vergat nog bij geslachtsziekten op te merken, dat ze daarom zoo fataal zijn, omdat ze leiden tot steriliteit en onvruchtbaarheid.

Door oorlog, menscheneten, koppensnellen vermindert de bevolking in het algemeen niet.

Oorlog, kannibalisme, menschenoffers hebben in het algemeen op het uitsterven niet den invloed, dien men er wel aan toeschrijft. Slechts hier en daar zijn die factoren van invloed geweest op sterke *vermindering*, terwijl ze overal elders van groote beteekenis waren voor het *geestelijk welzijn* der menschen. Het plotseling verbod dier met hun godsdienst en hun zeden nauw samenhangende gewoonten heeft vaak diepe ellende over hen gebracht.

Wat Indonesië betreft, hebben, volgens mondelinge mededeelingen van Dr. Thierfelder, menscheneten en koppensnellen in Zuid Nieuw-Guinea heele streken, dagmarschen ver, ontvolkt. Dit is vermoedelijk het eenige voorbeeld er van in den archipel.

Hoogere cultuur, plotseling gebracht, heeft noodlottige uitwerking.

Naast ziekten treden andere invloeden op. De hoogere kultuur, waarmee de menschen in aanraking kwamen, bracht vaak, niettegenstaande de beste bedoelingen, misstanden, waartegen de bevolking niet was bestand. In de eerste plaats noem ik de verandering der uitwendige levensomstandigheden. Instinctief hadden primitieven zich in den loop der eeuwen, wellicht van duizenden jaren zelfs, aan klimaat, bodem, hun heele omgeving leeren aanpassen. Een plotselinge verandering van b.v. kleeding, woning, voeding bracht hen in levensgevaar. Vóór de komst der Europeanen waren de natuurvolken, in het algemeen gesproken, gezond: de chronische ziekten kenden ze niet. Vermoedelijk had in den loop der eeuwen selectie dit bewerkt. Toen kwamen de blanken met hun kleding. De Nieuw-Zeelanders b.v. droegen kleeren van biezen gemaakt. Die kleeren waren koel, bleven niet lang vochtig, als ze door regen nat waren geworden, voldeden in het algemeen aan hygiënische eischen. Toen kwamen de blanken die wollen kleeren invoerden; deze prikkelen de huid, houden vocht zeer lang vast, zijn voor het klimaat te warm en vormen bovendien goede schuilplaatsen voor insecten, die ziekten verspreiden. Op de Mentawe-eilanden zag ik de vrouwen gekleed in rokjes en schortjes van pisangbladeren. Die kleeding is voor veldarbeid praktisch, omdat ze niet spoedig nat wordt en als ze vochtig is, gauw droog is. Bovendien is ze goedkoop. Maar ik zag ook, dat op die geïsoleerde eanden de moderne kleeding haar intree heeft gedaan. Gelukkig went men de menschen er aan katoenen kleeren te gaan dragen en geen wollen. Ook in het Oosten van den Archipel, op Nieuw Guinea, wordt katoenen kleeding ingevoerd. Het gevaar hierbij is dit, dat de menschen ze niet wasschen en niet voldoende voorraad er van kunnen inslaan om op tijd van kleeding te kunnen verwisselen. Wellicht is de verandering, daar waar nog zeer primitieve toestanden heerschen op economisch gebied, wat prematuur. Voor een hoogere vorming is die verandering noodig. Dit ben ik met de Zending eens.

Ingevoerde voedingsmiddelen zijn ook schadelijk gebleken. Op Nieuw Zeeland voerde men indertijd maïs in. Hiervan bakten de menschen brood. Maar omdat het niet goed gegist werd, was het ongezond. In Britsch Papoea kochten de bewoners blikgroenten en blikkenvleesch, omdat de meerdere welvaart hun die weelde veroorloofde. Scheurbuik was er het gevolg van. Dat de beri-beri samenhangt met het gebruik van geïmporteerde rijst is te bekend, dan dat ik het nog eens behoef te zeggen. Minder bekend is het feit van het voorkomen eener voedingsstoorniszieke op Midden-Java, een gevolg van den hoogen prijs, dien de oliefabrieken voor klappers besteedde. De menschen kregen of krijgen geen voldoende vet, eiwit en vitaminen, waaronder ze in erge mate leden of nog lijden. In het Djambische doet zich thans hetzelfde verschijnsel voor: de bevolkingsrijst is schaarsch, de groenten raken op, men koopt blikjes en witte rijst en de gevolgen blijven niet uit!

De Nieuw-Zeelanders verheugden er zich indertijd over, dat de Europeanen zich in hun gebied gingen vestigen. Maar het onmiddellijke gevolg was, dat hun toestand troosteloos werd, want hun jachtdieren verminderden plotseling in groot aantal, deels zelfs werden ze uitgeroeid. Een Australiër merkte dan ook eens zeer juist op: „Gij Europeanen dient ons melk, koeien en schapen te geven, want gij zijt hier gekomen en hebt onze opossums en kangoeroe's verdelgd. Wij hebben niets meer te eten en hebben honger."

Overal, in Nieuw Holland, Nieuw Zeeland, Afrika, Amerika werden in den loop der jaren de meest vruchtbare kuststreken door de Europeanen ingepalmd en de oorspronkelijke bewoners naar de bosschen, de bergen, de rimboe gedreven — zeer tot hun schade.

Tot groote eer van het Hollandsche gouvernement dient gezegd, dat de grond in Indië in het algemeen eigendom van den Inlander bleef.

Geestelijke veranderingen noodlottig.

Naast *lichamelijke* hebben *geestelijke* veranderingen hun noodlottigen invloed doen gelden. Onze voorouders, de Germanen, bleven zelfstandig in het land van hun geestelijke overwinnaars, ze behiel-

en het gevoel van eigenwaarde, het gevoel van totale minderwaardigheid kwam niet over hen. Ze bleven gespaard voor den geestelijk deprimeerenden invloed der kultuur. Hoe anders is het met de natuurvolken! Hun heele geestelijk leven, alles wat ze dachten, voelden en geloofden is hun door het bekend worden met den Europeaan ontnomen en vaak met boos opzet! Hoe beschaafder die volken waren, hoe meer en dieper ze getroffen werden!

Als we nagaan, welke invloeden werkzaam waren, vinden we in het algemeen de volgende. (Ik merk op, dat de verschillende volken en stammen op dien invloed verschillend reageerden. Men zou ze stuk voor stuk voor elken stam na moeten gaan om een juist inzicht in het proces te krijgen, waardoor juist *die* stam werd gedecimeerd. Dit zou te ver voeren, waarom ik mij tot algemeenheden bepaal).

Invloed van den godsdienst.

I. De eerste factor is de godsdienst. Bij al hun ruwheid (koppensnellen, menscheneten) zijn de meeste natuurvolken zeer godsdienstig. De eerste en heftigste aanvallen der Europeanen waren tegen den godsdienst gericht. En 't waren niet alleen de ruwe conquistadores die 't deden, neen de edelste, best meenende Westerlingen trachtten dien godsdienst te vernietigen. Hierdoor zagen de menschen hun heiligste bezit vernield en als veracht, minderwaardig beschouwd. Die slag was vaak vernietigend voor hun geestelijk leven.

Politieke instellingen.

II. De politieke instellingen. Meestal was hun regeering despotisch. De adel heerschte. Maar mocht de adel nog zoo hoog boven de menschen uitsteken, hij was van goddelijken oorsprong, waarom men hem met warme vereering aanhing. De Europeaan kwam en de menschen, die zich duizenden jaren geëerd en geacht hadden gevoeld, moesten 't aanzien, dat ze veracht werden, vaak onrechtvaardig werden behandeld.

De primitieven zijn trots.

III. Een der meest op den voorgrond tredende karaktereigenschappen der natuurvolken is hun trots. Willen ze elkaar krenken, dan trachten ze elkaar's trots te kwetsen. Zelfmoord uit schaamte of gekrenkte eer is bij sommige stammen iets gewoons. Door den Westerling is die trots vaak op hevige manier geknakt!

De primi[illegible] heeft groot gevoel voor recht!

IV. Niet minder ontwikkeld dan hun trots is hun gevoel voor recht. Toen een Irokees hoorde van Jezus' lijden riep hij uit: „Was ik er bij geweest, ik had me gewroken en die wreede Joden gescalpeerd." De Europeaan heeft die rechten vaak opzettelijk of uit volslagen onkunde met voeten getreden.

Door dit alles werden die menschen tot in het diepst van hun ziel gekrenkt. Hun eigen onmacht drukte hen. Het geestelijke en ethische leven werd gestoord, ze raakten geheel uit hun evenwicht, leden daardoor psychisch in hooge mate. Van zeer grooten invloed is dit geweest op het geheel of gedeeltelijk uitsterven van Indianen, Mexicanen, Peruanen, Polynesiërs, Melanesiërs, Tasmaniërs, Nieuw Hollanders, Bosjesmannen enz. Om dit te realiseeren moet men even bedenken, wat er van ons terecht zou komen als men ons ontnam: onze kerken en rechtbanken; onze middelen van ontspanning: theaters, schouwburgen, cinema's, café's, lectuur, enz.; als men onze wetten niet erkende, onze gewoonten, zeden, gebruiken belachelijk maakte, enz. Als men dit goed bedenkt, krijgt men groote waardeering voor het taaie uithoudingsvermogen van tal dier menschen, verwondert men er zich over, hoe ze door al die gruwelen, ellende, onrechtvaardigheden, die de Westerling over hen heeft gebracht, nog niet eerder en nog vollediger van de aarde zijn verdwenen! Mijn ruimte laat het jammer genoeg niet toe, dit alles te documenteeren. Wie er belang in stelt, leze ethnografische werken.

Zelfs nu nog wordt in Zuid-Amerika menschenroof gepleegd en worden tegenover Indiaansche stammen door rubberhandelaren de grootst mogelijke onrechtvaardigheden en wreedheden bedreven.

Om in enkele woorden het uitstervingsproces samen te vatten kan men zeggen, dat het een tweevoudige oorzaak heeft, een geestelijke en een lichamelijke. *Geestelijk* werden de menschen door den invloed der Europeesche kultuur en haar dragers gedeprimeerd, wat hen moest voeren tot apathie en grenzenlooze onverschilligheid. Deze toestand was physiek zeer schadelijk voor hen. *Lichamelijk* werden ze geteisterd door den invloed van ziekten als t.b.c., malaria, slaapziekte, pokken, syphilis, cholera, dysenterie enz. door verkeer en contact verspreid. Sommige dier ziekten heerschten endemisch, maar door het sterke verkeer (slavenhandel, karavaanwegen, enz.) werden ze epidemisch. Zooals reeds boven gezegd, waren die ziekten vaak nieuw voor de menschen, zoodat ze er in hevige mate onder te lijden hadden.

(Wordt vervolgd.)

Koloniale Cursus voor Vrouwen en Meisjes te Deventer.

In de maanden Januari—Maart 1926 zal te Deventer gehouden worden een derde Koloniale Cursus voor Vrouwen en Meisjes.

Het Bestuur van het Koloniaal Landbouwmuseum heeft in beginsel besloten, om het andere jaar een leergang te houden,, zoodat dames, die vóór 1928 naar Indië denken te vertrekken, er rekening mede moeten houden, dat er in 1927 te Deventer geen gelegenheid zal bestaan, een cursus te volgen.

De leergang vangt aan Maandag 18 Januari e.k. en duurt wederom tien weken. Hij omvat land- en volkenkunde, maleisch, het leven van de vrouw in Indië en tropische hygiëne. Het onderwijs zal worden gegeven door Mevr. Dr. C. J. Rutten—Pekelharing en de Heeren Dr. F. H. Hehewerth en G. van der Veen.

Zij, die dezen cursus wenschen te volgen, gelieven zich zoo spoedig mogelijk schriftelijk aan te melden bij den Directeur van het Koloniaal Landbouwmuseum, Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Zwolscheweg 65, Deventer.

Een Deensch boek over een avontuurlijk leven op Lombok en op Bali.

Dr. Aage Krarup Nielsen. Mads Lange til Bali. En Dansk Ostindiefarers Liv og Eventyr. Kobenhavn 1925.

Een boek over een Deensch handelaar, Mads Lange, die van 1836 tot 1839 op Lombok, en daarna, tot zijn dood in 1856, op Bali leefde, te Koeta, nabij de zuidpunt van het eiland. Het was in den tijd, dat Bali en Lombok nog onafhankelijk waren en daar nog avonturen waren te beleven. Nu, die heeft Mads Lange ook volop beleefd. Zijn levensbeschrijving is een boek geworden vol spannende romantiek, en alles ècht gebeurd. Vergeten artikelen uit oude tijdschriften en droge archiefstukken hebben de stof geleverd voor dit bijzonder boeiende stukje koloniale geschiedenis.

Dr. Nielsen, wereldreiziger en auteur, vertoefde eenige dagen op Bali, ontmoette daar zijn landgenoot, ir. Werner Sörensen, die hem opmerkzaam maakte op de mededeelingen uit de litteratuur over Lange, voorkomende in het werk van den archivaris van het Bali-Instituut C. Lekkerkerker „Bali en Lombok, Overzicht der litteratuur tot 1919."

Haarlem en Omstreken.

Dr. Nielsen wendde zich tot dezen en kreeg alzoo de beschikking over alle documenten en alle litteratuur-uittreksels, die op Lange betrekking hebben, met de noodige toelichtingen. Resident Damsté en Controleur Heyting zorgden nog voor informaties en afbeeldingen van het graf en de restanten van Lange's vestiging te Koeta zelve (zie L. C. Heyting, Het graf van den Deen Mads Johansen Lange, in *Kol. Weekbl.* 1925 no. 19). Dit alles werd aangevuld met hetgeen de schrijver nog in Lange's geboorteland kon opsporen en met berichten aangaande Lange's schoonzoon en kleinzoon, die Sultans waren van Djohor — want de Oostersche vorsten ontbreken niet in de romantiek van dat merkwaardige menschenleven. Zoo ontstond dit goed uitgevoerde en geïllustreerde boek, waarvan wij gaarne een Hollandsche vertaling zouden zien verschijnen.

Leesgezelschap.

Gerepatrieerden zoeken dikwijls langen tijd naar *een goede leesportefeuille*, die voor hen onontbeerlijk is. Wij maken hen daarom opmerkzaam op het onderling leesgezelschap *„Eensgezindheid"*, opgericht in 1804, directeur de heer *J. Douma, Sneeuwbalstraat 36, Den Haag.* Nieuwe leden, ook uit alle buitenwijken, worden opgenomen. De contributie bedraagt ƒ 14 per jaar; 35 maand- en weekbladen en 52 romans zijn jaarlijks in omloop. Inlichtingen verstrekt de Directeur (schriftelijk) of de *firma Van Stockum, Buitenhof 36.* (Zie advertentie blz. 11).

Van Week tot Week.

Dinsdag 29 Dec. 1925 tot Maandag 4 Jan. 1926.

Koloniale Vacantiecursus voor Geografen. Op 28, 29 en 30 December j.l. is te Amsterdam onder leiding van prof. J. C. van Eerde in de kleine gehoorzaal van het Koloniaal Instituut de zesde Koloniale Vacantiecursus voor Geografen gehouden. Evenals in de voorafgaande jaren was ook thans een zeer groot aantal geografen uit alle deelen van het land bijeengekomen om gedurende drie dagen de lezingen en demonstraties over de Nederlandsche Koloniën bij te wonen. Op Maandag 28 December hield prof. dr. L. M. R. Rutten een lezing over: Borneo, geologisch-geografisch bekeken.

Den volgenden dag spraken prof. dr. J. Jeswiet uit Wageningen over: Het suikerriet en zijn veredeling en de heer Voskuil te 's-Gravenhage over: De suikercultuur in verband met den inlandschen landbouw op Java. Ook werd toen een bezoek gebracht aan de volkenkundige tentoonstelling in het nieuwe museum van het Koloniaal Instituut. Op 30 Dec. sprak Pater Jos. Viegen over: Mariend, de koppensneller, welke lezing nader werd gedemonstreerd ter tentoonstelling betreffende Nieuw-Guinea, welke met dit doel in het museum van het Koloniaal Instituut was ingericht.

Ten slotte werd een bezoek gebracht aan het Nederlandsch Historisch Scheepvaart-Museum, waar onder deskundige voorlichting zoowel de scheepvaartkundige verzamelingen als een voor dit doel samengestelde tentoonstelling van oude kaarten, atlassen en aardglobes werd bezichtigd.

J. Bosman †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 65 jaar, overleden de heer Jacob Bosman, oud-resident van Besoeki, ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Mas Abdoel Patah. Bij Kon. Besluit is tijdelijk benoemd tot arts aan het consulaat der Nederlanden te Djeddah, de gouvernements Indische arts Mas Abdoel Patah.

Nieuwe Indische scholen. De Directeur van Onderwijs en Eeredienst werd gemachtigd om gedurende 1926 honderd Inlandsche tweede klasse scholen te openen, instede van zestig, gelijk de ontwerp-begrooting voor 1926 aangeeft. (Aneta, 31 Dec.).

K. J. Staverman †. Te 's-Gravenhage is overleden de heer K. J. Staverman, directeur van onderscheidene cultuur-ondernemingen in Indië.

Kolonel J. W. Ebbink. Wegens volbrachten diensttijd is de kolonel der infanterie van het O.-I. leger J. W. Ebbink, op zijn verzoek op pensioen gesteld.

Hulp van Indië voor de Borculo-ramp. Ingezetenen van Karanganjar (Kedoe), leden van de dansvereeniging Langen Prodjo, hebben onder leiding van den voorzitter Mas Iskaq, beheerder van het hulppost- en telegraafkantoor aldaar, op verschillende plaatsen in het regentschap Karanganjar „wajang orang"-voorstellingen gegeven, waarvan de opbrengst ten bate van Borculo heeft gestrekt.

Kolonel A. K. C. Bartelds. Den kolonel der infanterie van het O.-I. leger is, wegens volbrachten diensttijd, op zijn verzoek eervol ontslag verleend.

De onderzeeboot K XI. Blijkens bij het Departement van Marine ontvangen telegram is Hr. Ms. onderzeeboot K XI, onder bevel van den luitenant ter zee 1e klasse G. V. E. L. Beckman, dezer dagen te Sabang aangekomen.

Communisme in het leger. Aneta seint dd. 30 Dec. Elf soldaten van het garnizoen te Malang zijn uit het leger verwijderd, wegens het aanhangen der communistische beginselen.

Malaria op Timor. Professor Rodenwaldt vertrekt naar Timor, om aldaar een studie te maken van de malariabestrijding. (Aneta, 29 Dec.).

Geen bemiddeling bij de staking te Soerabaja. De Regeering deelde in haar antwoord op de schriftelijke vraag van het Volksraadslid Soeroso mede, dat er voor de Regeering geen aanleiding bestaat de gevraagde bemiddeling voor het houden van een conferentie tusschen de werkgevers en de voormannen der stakers te Soerabaja te verleenen. Aangezien het conflict door de communisten ten bate van politieke doeleinden is uitgelokt, stellen de werkgevers geen prijs op bemiddeling door de Regeering. (Aneta, 29 Dec.).

Het vergaderrecht beperkt. Het vergaderrecht is beperkt ter hoofdplaats Soerakarta voor de werknemers in het batikbedrijf en de koetsiersvereeniging; in de Residentie Pekal[illegible] voor de Indonesische Padvindersvereenigi[illegible] zoomede voor de werknemers in de suikerindustrie, op geheel Java, Madoera, Sumatra en Celebes voor de vereeniging van havenarbeiders en zeelieden, zoomede voor de werknemers bij de spoor- en trambedrijven. (Aneta, 29 Dec.).

Burgemeester P. Bergmeijer. Bij Kon. Besl. van 29 Dec. is benoemd tot burgemeester der gemeente Almkerk, de heer P. Bergmeijer, oud-lid van den Volksraad, oud-voorzitter van den Ind. C. E. P., enz.

Wetenschappelijk onderzoek op Nieuw-Guinea. De anthropoloog prof. Matthew Stirling is, naar het Hbl. meldt, te Singapore met [illegible] andere onderzoekers aangekomen, met het [illegible] vliegtuig naar het Habbema-meer in Ned[illegible]sch Nieuw Guinea te gaan, dat ongeveer 4000 meter hoog ligt en dat nog nooit door blanken werd bereikt. De expeditie wil verder trachten de groote ravijnen van Nassau-range te bereiken, om daar een ethnologisch onderzoek in te stellen, o.a. naar de verwantschap tusschen de stammen in deze streek en bekende stammen. De expeditie gaat uit van het Smithsonian Institute te New York.

Voordrachten over Indische onderwerpen. Op 2 Jan. werd te Utrecht de jaarvergadering gehouden van den „Geografischen Kring". De kapitein A. Tissot van Patot heeft er een causerie gehouden over *„Het werk van den Topografischen Dienst in Ned.-Indië"*, welke volgens een verslag in de N. R. Ct. van 4 Jan. (Avondbl. E) zeer boeiend en interessant was. — Verder behandelde de heer H. Eggink het onderwerp: *„De Hollandsche geograaf naar Indië"*.

Aardschuivingen in Midden- en Zuid-Sumatra. Tusschen Loeboek si Kaping (res. Sum. Westkust) en Moeara Si Pongi (Tapanoeli) en verderop hebben niet minder dan 54 aardschuivingen plaats gehad als gevolg van de uiterst zware regens. Het verkeer tusschen Sibolga en Padang is geheel gestremd. De toestand is ernstig. De beschikbare middelen zijn onvoldoende. — Zware bandjirs teisteren het geheele gewest Palembang met als een der gevolgen ernstige verkeersstremmingen. De spoorbaan bij Lahat is verzakt, de treinenloop eenige dagen gestremd. De baan bij Martapoera is eveneens beschadigd. (Aneta, 3 Jan.).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Bij den Aanvang van het Nieuwe Jaar.

Een Indisch prachtboek.

Als wij bij den aanvang van het jaar 1926 een terugblik werpen op den achter ons liggenden tijd, dan mogen wij, wat het onderwerp dezer rubriek betreft, zeker van tevredenheid en goed vooruitzicht spreken, want ontegenzeggelijk neemt langzamerhand de belangstelling hier te lande toe voor alles, wat op Oostersch kunstgebied geschiedt.

Ook de toonkamers van „Boeatan”, hoe bescheiden nog altijd van opzet en aanzien, mogen bogen op vermeerderd bezoek gedurende het afgeloopen jaar, wat ook aan den omzet duidelijk merkbaar is. Telkens komen nieuwe bezendingen kleinkunst uit Indië en als soms liefhebbers aarzelen met het dadelijk aankoopen van voorwerpen, die in hun smaak vallen, vinden zij die bij een volgend bezoek reeds aan anderen verkocht.

Het is zeker een verblijdend teeken van vooruitgang in Boeatan's streven, dat thans in bijna geen gezin, onder de geliefkoosde versierselen van persoon of woning, de Indische kunstnijverheid ontbreekt. Er kan dus moedig en hoopvol op den ingeslagen weg worden voortgegaan; al lijkt ook deze arbeid wel eens eentonig, er is toch steeds vernieuwing en...... op den duur zal het beoogde doel: *Door de kunst 't Westen en 't Oosten nader tot elkander te brengen,* — worden bereikt. Zij, die gelooven (in den ruimsten zin van 't woord) haasten niet. Gaarne maken wij dan ook de woorden van J. J. M. in het jongste Zondagsblad van *Het Vaderland* tot de onze, waar deze zegt:

„*Zeker, dagelijks is het leven oud. Maar ook dagelijks nieuw. En die dagelijksche kans op vernieuwing moet ons leven richting geven. Die kans moet ons bezielen.*

En zoo moeten wij staan aan dit nieuw begin: met wijding en kracht om te arbeiden. Allereerst aan onze dood-gewone taak. Maar dan ook aan de verheffing van het leven. Elk op zijn wijze.

Dan zal het pessimisme ons niet kunnen verlammen. Integendeel zullen wij dankbaar zijn voor de kans op vernieuwing, welke onze veerkracht staalt, onze arbeidsvreugde verhoogt, en aan ons leven altijd opent het vergezicht op de eeuwigheid.

En daarom: een gezegend Nieuwjaar.”

* * *

Het is ons een voorrecht juist ook bij den aanvang van dit jaar met groote ingenomenheid de aandacht te kunnen vestigen op het jongste prachtwerk van *W. O. J. Nieuwenkamp,* die zoo talentvol mede-*kampt* voor wat op Indisch kunstgebied *nieuw* is voor Nederland.

Onder de rubriek „Litteratuur-overzicht” is verleden week de titel reeds genoemd: „*Zwerftocht door Timor en Onderhoorigheden*” en de verwachting van allen, die de vorige werken van dezen knappen schrijver-teekenaar over Bali kennen, zal terecht zóó hoog gespannen zijn, dat zij niet rusten, vóór zij er persoonlijk van hebben kunnen genieten. Jammer, dat de prijs (*f* 18.—) — ofschoon zeker niet te hoog voor wat geboden wordt — toch voor menigeen, in ons, vooral wat betreft boeken, weinig koopgrage vaderland, een onoverkomelijk bezwaar zal blijken tot de aanschaffing er van, hoewel 't juist een plaatwerk is om telkens met belangstelling ter hand te nemen.

Wie had eenige tientallen jaren geleden kunnen denken, dat over een zoo weinig bekend deel van den Indischen Archipel zóó veel schoons op zoo talentvolle wijze aan het licht zou komen. Dit is een der resultaten van Nieuwenkamp's „vierde studiereis naar onzen Oost”, in de oorlogsjaren ondernomen, waarvan hij in dit boek op zoo onderhoudende wijze vertelt, bij een schat van ter plaatse op de hem eigene, stijlvolle wijze gemaakte teekeningen van land en volk en...... *kunstnijverheid,* waarvoor hij, als waardeerend kunstenaar, zoo'n warm hart heeft.

Met zijn artistieke zwerversnatuur heeft hij niet alleen het eiland Timor, tot diep landwaarts in, onderzocht, maar ook de omringende kleinere eilanden, welke de meesten onzer nauwelijks bij name kennen; zoo o.m. Alor, Pantar, Kissar, Wetar, Liran, Flores, Lèthi, Roma, Kambang, Semaoe, Roti, Sawoe en ten slotte *Soemba,* waar hij, in verrukking over de prachtige ikatweefsels, ook daarvan de bewerking en beteekenis heeft bestudeerd en te boek gesteld. Dit laatste hoofdstuk alleen reeds zou voor belangstellenden de aanschaffing van het boek waard zijn, hoewel in het reeds vroeger bij de Anriga-Verlag te Berlijn uitgegeven werk, „*Malaien*”, meer fotografische weergaven van Soembaweefsels voorkomen. Schrijver maakt er de opmerking, dat „werkelijk mooie doeken uitzondering zijn geworden.” Natuurlijk moet dit het geval zijn voor een kunstenaarsoog; hetzelfde geldt toch voor kunst over de geheele wereld en te meer daar, waar ze bij tientallen met de dooden mee begraven worden. Deze, volgens onze opvatting, betreurenswaardige gewoonte zal echter, naarmate onze daadwerkelijke waardeering voor hun kunst toeneemt, op den duur wel verlaten worden, zonder dat de uitvoering er onder lijdt, zoodra ook wij, Westerlingen, daarbij het meer- van het minderwaardige weten te onderscheiden en hun dit mede in klinkende munt waardeerend bewijzen. De trouwe bezoekers van „Boeatan” kunnen getuigen, dat in den laatsten tijd daar menig stuk zeer waardevol Soemba-weefsel te koop was, dat dan ook gereedelijk zijn weg vond naar een eereplaats bij Europeesche verzamelaars en liefhebbers van oogstreelenden, hartverwarmenden handenarbeid in hunne onmiddellijke, dagelijksche omgeving.

Langs deze banen geleid, behoeft „de kunst der inboorlingen ginds” *niet* „snel en onherroepelijk, door de aanraking met onze beschaving ten gronde te gaan.” Wij leggen ons in den laatsten tijd immers zelve meer en meer toe op het kunsthandwerk, dat heelemaal verdrongen leek, doch nu weer op prijs gesteld en beoefend wordt? Tegelijk hiermee groeit ook onze kennis en waardeering van hetgeen elders op dit gebied is en wordt gewrocht.

Een, speciaal ook voor Ethnografen, zeer belangwekkend hoofdstuk is dat, vol fraaie teekeningen, gewijd aan de geheimzinnige *mokko's* (bronzen keteltrommen), „die alleen op het eiland Alor in menigte, „doch op het groote aantal andere eilanden van den „Indischen Archipel niet worden gevonden.” In opdracht van het Kon. Aardrijkskundig Genootschap heeft de heer Nieuwenkamp een grondige studie er van gemaakt en vele interessante exemplaren naar Holland kunnen opzenden.

Merkwaardig is hierbij ook het resultaat met betrekking tot des schrijvers opmerking in 1908 betreffende de toen door hem beschreven trom, die als heilig in de poera van Pedjeng op Bali wordt bewaard, waarover destijds tusschen de „Baliekluivers”, zooals die geleerde heeren wel eens spottenderwijs worden genoemd, zooveel te doen is geweest: „Ik zou haast geneigd zijn onzen trom een reusachtige *mokko* te noemen.” Thans schrijft Nieuwenkamp op blz. 153: „Dit „nu is tot zekerheid voor mij geworden: De trom van „Bali acht ik wel degelijk een reusachtige *mokko;* en „de oudste *mokko's* van Alor acht ik gemaakt te zijn „op Java, naar voorbeelden, die volkomen gelijk wa„ren, zoo al niet in grootte, dan toch in vorm en ver„siering, aan den trom van Bali.”

Tot de mooiste illustraties van dit boek behooren mede die, welke natuurtafereelen, gebouwen en volkstypen weergeven, zoo o.a. op blz. 41 *Groot bij Waikolo op Soemba,* zoo indrukwekkend den overweldigend rijken tropischen plantengroei aanduidend; blz. 108 *Landschap bij Nikiniki* in 't binnenland van Timor, met den prachtig verweerden Nieuwenkamp-boom op den voorgrond; blz. 68 *de slijkvulkanen van het eiland Kambang,* wier rhytmische golvingen en kleurschakeeringen op de prent zeker aangenamer aandoen dan in de werkelijkheid; blz. 42 *Aan de Baai van Hita op Roma,* waarop de zoo schilderachtige vlerkprauwen met hun smaakvol versierde achtersteven, ook de typische kampongwoningen op blz. 124, 126, de in- en uitwendig zoo sierlijk gebouwde Lopo's (bijenkorfvormige schuren voor 't bewaren van maïs) op blz. 98, 100 en 102, de portretten van allerlei landskinderen, meisjes zoowel als districtshoofden en *méo* (oud-koppensnellers) in vol ornaat, om maar enkele der meest opvallende verluchtingen te noemen, waarvan de origineele teekeningen twee jaar geleden op de Nieuwenkamp's Jubileumtentoonstelling in de Kunstzaal Kleykamp te 's-Gravenhage te bewonderen waren. Bovendien zijn, zooals de auteur 't in zijn „woord-vooraf” uitdrukt: „ter veraangenaming van het uiterlijk van dit boek hier en daar versieringen aangebracht, in overeenstemming met de motieven bij de inwoners van Timor en Onderhoorigheden in gebruik”.

In dezen artistieken vorm opgediend, zal die tropische sierkunst, zelfs op onze „lauwe westerstranden” een warm onthaal vinden. En als wij dan ook op Europeesch kunstgebied het beste laten zien daarginds — om te beginnen in het beraamde Kunstkring-Museum te Weltevreden — dan moet op den duur door deze uitwisseling een wederkeerige heilzame waardeering ontstaan.

Is er praktischer idealisme mogelijk?
Het is tevens idealistische praktijk!

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Volksraad (vervolg).

In den Volksraad werden o.m. de volgende onderwerpen behandeld: *De herziening van het Gemeentekiesrecht (De Loc.* 23 t/m. 25 Nov.); *De Indische financiën (De Loc.* 25 en 27 Nov. en *Deli Crt.* 2 Dec.); *Rede van mr. Schrieke (De Loc.* 26 en 27 Nov.); *Het algemeene Kweekschool-plan (De Loc.* 27 en 28 Nov.); *Algemeene Beschouwingen (De Loc.* 28 Nov.); *Het rapport-Meyer Ranneft (De Loc.* 28 Nov.); *De fraudes bij de Intendance (De Loc.* 28 Nov. en *Soer. Hbl.* 28 Nov. 3e bl.); *Atjeh (Deli Crt.* 2 Dec.); *De Stakingen bij de C. B. Z. (Bat. Nwsbl.* 18 Nov.).

De oorzaak van het optreden van een deel der bevolking tegen de *Witte Sarekat-Islam* om en in Tjiandjoer en de *Sarekat-Rajat* in andere gedeelten van het gewest Preanger moet gezocht worden in het bovenmatig arrogant optreden van het meerendeel der leiders dier vereenigingen tegenover dat deel der bevolking, dat zich niet bij die vereenigingen wenschte aan te sluiten en stelling nam tegen de door hen gepropageerde beginselen. *(Reg. antw.).*

Het *Bat. Nwsbl.* (29 Oct. en 18 en 19 Nov.) schrijft over *„S. I. gewroet"* en *„S. I. affaires te Tji Andjoer"*, het *Soer. Hbl.* (26 en 31 Oct.) over *„Het complot van Djampang Koelon"*.

De regeeringsgemachtigde voor de Volksgezondheid, de heer *Van Lonkhuyzen,* gaf in den Volksraad toe, dat de bevolking niet voldoende geholpen kan worden door *volwaardige dokters,* vandaar, dat met andere middelen is getracht deze hulp te brengen. De regeering is diligent om deze hulp steeds te verbeteren. Spr. ontkent, dat het mogelijk is een voldoend aantal personen te vinden, dat voor *geneeskundigen arbeid in de kampongs* geschikt is.

De Loc. van 23 Nov. geeft een beschouwing over de positie van den *„Officier van Gezondheid"*, *De Loc.* van 27 Nov. critiseert de *„Hygiëne in Cheribon"*.

Het toekennen van een verhoogde premie voor de uit Holland te betrekken onderwijzers acht de *Dir. van Onderwijs* niet gewenscht, evenals het verhoogen van eindsalaris. Hij verwacht er weinig resultaat van. Moeten de salarissen verhoogd worden, dan behoort dit te geschieden voor alle leerkrachten; niet alleen voor degenen, die uitgezonden worden. De behoeften, waaraan *de Algemeene Kweekschool* moet voldoen, zijn dermate, dat een eenvoudige oplossing niet mogelijk is, maar zoo ingewikkeld als men de zaak heeft voorgesteld, is zij niet. Het doel is de opleiding voor Europeesche onderwijzers voor het *Europ. Lager Onderwijs* te verbeteren en voor Inlandsche en Chineesche leerkrachten de moeilijkheid weg te nemen, die zij thans hebben na het behalen van het diploma van de H. K. S. Het A-diploma is doel, met daarnaast het geven van gelegenheid voor opleiding naar het B-diploma. (Rede Dir. v. O.).

Het *Bat. Nwsbl.* bevat verslagen van bijeenkomsten, gehouden naar aanleiding van het algemeene Kweekschoolplan: „De *nationalisatie van het Onderwijs*" (11 Nov.) en *„N. I. Onderwijs Congres"* (14 en 16 Nov.). *Dr. Nieuwenhuis* betoogde de wenschelijkheid van oprichting van *„een paedagogische faculteit in Ned.-Indië (Soer. Hbl.* 21 Nov.)

Atjeh (vervolg).

Den Volksraad is overgelegd het volgende *verslag betreffende de jongste militaire gebeurtenissen ter Westkust van Atjeh* over het tijdvak v/m. 1 Januari t/m. 13 November 1925 *(Deli Crt.* 2 Dec.).

I. Verwonding van een marechaussee tijdens een patrouille in de onderafdeeling Meulaböh. Den 7en Januari werd van een marechausseebrigade van het detachement te Lam Ië, onderafdeeling Meulaböh, tijdens den marsch door een dicht bosch nabij de kampong Panton Lasé, een der manschappen plotseling door een in het struikgewas verborgen kwaadwillige met een speer het rechterbeen doorstoken, aan welke verwonding die marechaussee overleed De kwaadwillige werd neergelegd.

II. Aanval op een brigade marechaussee te Koeala Manjeue, onderafdeeling Meulaböh. Den 29en Maart werd een te Koeala Manjeuë bivakkeerende brigade marechaussee plotseling door een met een parang bewapenden Atjeher, behoorende tot een aantal mannen, die in gemeentedienst ten behoeve van een in aanbouw zijnde volksschool tot het verzamelen van grind en zand waren opgeroepen, aangevallen, met het gevolg dat aan onze zijde twee marechaussees werden gedood en twee gewond. De aanvaller werd neergelegd.

III. Verwonding van een onderluitenant in de onderafd. Tapa Toean. Den 25sten Sept. werd de onderluitenant de Jager bij het controleeren van heerendiensten door een Atjeher aangevallen en licht verwond. De aanvaller werd neergelegd.

Als IV volgt hierop het verslag van het gebeurde met de patrouille-Wiarda en de troepen van kapitein Paris. Van de naar schatting oorspronkelijk 41 man sterke bende zijn er nog 8 man overgebleven, die door onze patrouilles worden opgespoord.

Het *Soer. Hbl.* bespreekt nogmaals de jongste gebeurtenissen in Atjeh onder de hoofden: *„Gunstiger dan ooit"* (20 Nov. *Z.)* en *„Atjeh-Belangen"* (28 Nov. *V. S.),* de *Java-Bode* (18 Nov.) onder het opschrift: *„Niet slapen in Atjeh"*, terwijl de *Deli Crt.* (23, 27 en 28 Nov.) enkele artikelen overnam. Een week na den moordaanslag op de kapiteins Van der Sluijs Veer en Van Rekum *te Segli,* werd in de buurt een aanslag gepleegd op den Javaanschen opzichter bij de landschapswerken Ramin, die altijd Europeesch gekleed was.

Beperking van het vergaderrecht. Communisme.

De *Deli Crt.* (30 Nov.) ontleent aan de *„Jav. Crt."* (20 Nov.) den volledigen tekst van *de nieuwe ordonnantie inzake het vergaderrecht.* Dat de Regeering voortaan het vergaderverbod in een bepaalde streek of in geheel Indië kan beperken tot bepaalde staatkundige vereenigingen, waardoor de goed willende vereenigingen er niet onder vallen, is natuurlijk slechts een technische, maar toch noodzakelijke verbetering. Van veel grooter en verder strekkend belang is echter dat ook het stoken tegen de Regeering *in een besloten vergadering* dan strafbaar wordt gesteld. De *D.C.* wacht nu af wat de nieuw genomen maatregelen verder zullen uitwerken. Veel verwachting heeft zij er niet van en zij acht het niet uitgesloten dat men ook in Indië zal moeten komen tot een volledig verbod van communistische actie. Niet ter bescherming van de Regeering, maar van de bevolking zelve.

De Loc. (28 Nov.) stemt van ganscher harte in met krachtige bestrijding van *het communisme.* De middelen daartoe — zegt het blad — zijn door de *nieuwe bepalingen inzake het vergaderrecht* verbeterd. Schenkt deze herziening het verheugend blijk, dat het contact van het Bestuur met het volksleven nauw genoeg is, om de noodzakelijkheid dezer verbetering te ervaren, ook de jongste formuleering in den Volksraad van de houding der Regeering stemt tot vertrouwen: „De bestrijding van het communisme vraagt vóór alles een rustige houding, gesteund door een krachtigen wil, gerechtvaardigd door een volledig overzicht van de toestanden hier te lande en door de zekerheid, dat in het eigen arsenaal steeds nog een beter verdedigingswapen aanwezig is dan door de tegenstanders ten aanval kan worden geheven."

Deli's sultan aan het woord.

De sultan van Deli sprak met den Batakschen journalist *Parada Hazahap,* o.m. over *het geestelijk ontwaken van Deli's zonen.* Eertijds viel het niet te ontkennen, dat de Delische Sultansfamilie heel wat achter was bij de handelaren, die van elders zich hier kwamen vestigen, zooals uit Padang, Tapanoeli, enz. In den laatsten tijd is er eenige verandering gekomen. Het is wel wat laat, en in tegenstelling met den achterlijken toestand van voorheen, valt er toch wel vooruitgang te bespeuren in de moreele en materieele ontwikkeling der inheemsche Delianen. — Weet u wat de kinderen der adellijken in Deli over het algemeen dachten? aldus Z.H. Zij wenschten geen arbeid te verrichten, dat was iets voor andere menschen, voor hen was arbeid volstrekt niet noodzakelijk. Dat komt omdat hun opvoeding zoo verkeerd was, maar ook kwam het, doordat de *anak bangsawan van Deli* werkelijk door fortuin gezegend waren en, zonder eenigen arbeid te verrichten, er toch op los konden leven. Eerst heel laat kwamen zij tot het besef, hoe ten achter zij waren in algemeene ontwikkeling bij de zonen der eerst zoo genminachte handelaren en toen zij dat beseften, stroopten zij hun mouwen op en begonnen ook aan den slag te gaan. Het leven werd moeilijker en het leven van niets doen is voorbij. En thans — zoo voegde Z.H. er verheugd aan toe — kunt u uzelf wel overtuigen, dat de kinderen en familieleden der zelfbestuurders van Deli en omstreken ter Sumatra's Oostkust, werkzaam zijn in

gouvernements- en particuliere kantoren, zoo hier als elders handel drijven en alles ter hand nemen, wat ook door den handelsstand wordt aangepakt. Zulk een beweging onder de landszonen steun ik met al mijn krachten, in voortzetting van het streven van wijlen mijn doorluchtigen vader en den gouverneur Westenenk en zoo worden de deuren der gouvernements- en particuliere kantoren ook geopend voor de *anak bangsawan* van Deli, om als voorbeeld te strekken aan hunne landgenooten.

De economische toestand der bevolking ter Oostkust laat volgens Z.H. nog veel te wenschen over en er zijn niet voldoende gronden beschikbaar om aan de behoeften te voldoen. De sultan was verheugd te mogen vernemen, dat *de bevolking van Tapanoeli* zich er bijzonder op toelegt haar gronden zelf te cultiveeren, koffie- en rubbertuinen aan te leggen, en nu met de hooge prijzen van rubber en koffie, mag zij zich nu in een welvaart verheugen. De wijze, waarop de bevolking van Tapanoeli haar grondrechten verdedigt, verdient ieders aandacht en is een teeken dat het werkelijk ernst is om zelf de hand aan den ploeg te slaan, zoodat, wat den economischen toestand betreft, Tapanoeli voor de andere landstreken als voorbeeld kan strekken. *(De Loc.* 26 Nov.).

Landbouw-hoogeschool voor Indië.

De cultures zullen in afzienbaren toekomst nog eene domineerende rol spelen in het Indische bedrijfsleven, en dan moet het verwondering blijven wekken, dat dit land tot dusver *eene landbouwhoogeschool* mist. Het *Soer. Hbl.* (23 Nov. Z.) betoogt dat *onderwijs in tropischen landbouw het best in de tropen* wordt gegeven. Te *Buitenzorg* heeft men den plantentuin, diverse laboratoria en personen, die als docent kunnen optreden. *Delft* levert in voldoende mate scheikundige ingenieurs; zij komen geregeld uit en vinden vooral in de suiker emplooi. Anders is het met de landbouwkundige ingenieurs van *Wageningen;* zij, die naar Indië gaan, worden in de suiker en de thee vlug geplaatst, en overigens bij de proefstations en het Dep. van Landbouw (landbouwconsulent, enz.). Zijn het in de *Vorstenlanden* veelal de scheikundige ingenieurs, in *Oost-Java* zijn het vooral de landbouwkundigen, die de hoogere plaatsen in de cultures bezetten. Zij komen echter niet in voldoende mate uit; de vraag is grooter dan het aanbod. Bovendien mag worden verwacht dat die vraag binnenkort nog belangrijk zal toenemen. Z. doelt in dit verband vooral op de zoo lang misdeelde *bergcultures.* Meermalen heeft hij in den laatsten tijd gewezen op de toenemende bezwaren, welke zich doen gevoelen bij de voorziening in de leidende betrekkingen bij de bergcultures en men kan er van overtuigd zijn dat in de toekomst dit vraagstuk een brandend karakter zal krijgen. Als de oudere planters eenige jaren van de goede tijden hebben geprofiteerd, gaan zij heen. Zoo mag men in de bergcultures in de komende jaren een vrij groot aantal mutaties verwachten, terwijl het hoe langer hoe noeilijker wordt de openkomende plaatsen behoorlijk te bezetten. Zoo is het mogelijk geworden dat bijv. in *Kediri* en *Pasoeroean,* onder het personeel van circa honderd ondernemingen, slechts één employé wordt gevonden, die het diploma van landbouwkundig ingenieur bezit. Deze cijfers spreken, en doen begrijpen welken achterstand bij de bergcultures nog valt in te halen. Er is alles vóór de oprichting eener landbouwhoogeschool in Indië; het moet nuttig en wenschelijk zijn dat men de pépinière zoo dicht mogelijk in de buurt heeft. Een voordeel is nog dat de studenten in de vacanties als volontair zouden kunnen werken, terwijl het mede naar waarde moet worden geschat dat de directies, hun personeel betrekkend van eene hoogeschool in Indië, veel minder risico zullen loopen dan wanneer zij dit uit Holland laten uitkomen (passage, uitrusting, contract, enz.).

Dr. Rutgers, directeur van Landbouw, heeft in opdracht, tijdens zijn verblijf in Holland, met Den Haag en Wageningen overleg te plegen omtrent de stichting eener landbouwhoogeschool in Indië. Men kan verwachten dat na zijn terugkomst bepaalde voorstellen zullen worden gedaan en het ligt in de logische lijn dat men hier zal moeten komen tot de stichting dezer hoogeschool, welke meer dan eenige andere van dergelijken aard in eene duidelijk gebleken behoefte voorziet.

De Djambi-expeditie.

Den 15den Nov. keerde *de Palaeo-botanische Djambi-expeditie* te Batavia terug, na ruim 4½ maand in Djambi, in de bovenlanden boven Bangko te hebben doorgebracht. Welwillende medewerking werd van civiele en militaire autoriteiten ondervonden; dit was van te meer waarde, daar de bijzondere economische omstandigheden het werk ten zeerste bemoeilijkten. Voor de geologische opname werd door *dr. Zwierzycki* het gebied bij verschillende tochten onderzocht en nieuw gekarteerd. Het onderzoek leverde speciaal ten opzichte van de overeenkomst met Alpinestructuren en ten opzichte van den ouderdom der lagen talrijke nieuwe gezichtspunten op. Een uitgebreide collectie fossiele dieren werd bijeengebracht. Tevens onderzocht *dr. Z.* eenige grotten, waar praehistorische vuursteenen, wapens en werktuigen werden gevonden. Door *dr. O. Posthumus* werd een onderzoek ingesteld naar het voorkomen van fossiele planten, waarvan zoowel in Permocarbonische lagen, bladafdrukken als versteend hout werden aangetroffen. Verschillende nieuwe vondsten werden gedaan, die voor de ouderdomsbepaling der lagen nieuwe gegevens opleverden, terwijl ook nu weer bleek, dat met de gelijktijdige flora van aanliggende gebieden als Britsch-Indië en Australië geen, met die van Europa daarentegen wel overeenstemming bestaat. Een collectie van ongeveer 80 kisten werd hiervan bijeengebracht. Bovendien werd van de recente flora eveneens een verzameling aangelegd. *(Soer. Hbl.* 27 Nov.).

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Uit de Islamsche wereld.

II.

In de „Sinar Sumatra” van 7 Juli 1925 is het in de „Saiful Islam” voorkomende bericht overgenomen, waarin wordt medegedeeld, dat door den heer Manca Ibrahim Mubnoe Mohammad Ibnoe Ammarin Nadjidi een aan de Moslims van Hindoestan gericht geschrift is gezonden, waarbij hij te kennen geeft, dat, bij al de reeds bekende onregelmatige handelingen van de zijde van Emir Ali, ook nog moet worden gevoegd het verbinden aan de Italiaansche Regeering van de door hem te verkrijgen inkomsten uit de Hedjaz, w.o. die van de bedevaartgangers naar Mekka en omstreken.

Een zijner hooge ambtenaren, met name Mohamad Dawiel, zou voor het houden van de besprekingen naar Musaw-Wahuk zijn vertrokken.

Deze handeling van Emir Ali heeft den toorn van de Islamsche wereld opgewekt, die daarin ziet eene geringschatting van de godsdienstige Mohammedaansche wetten, zoomede het zelfstandig streven van Emir Ali om in het gevlei te komen van enkele Westersche grootmachten en vorstelijke onderscheidingen te ontvangen.

Door de Westersche belangen te behartigen, stelt hij zich voor zijne positie te Djedda te versterken.

Reeds tijdens het bestuur over de Hedjaz van Khalief Sjarief Hoessin had Emir Ali aanrakingen gezocht met de Italiaansche Regeering, die, in navolging van andere Westersche grootmachten, trachtte haar invloed in het Oosten te verhoogen.

De verpanding van de gemelde inkomsten der Hedjaz kwam dientengevolge gemakkelijk tot stand.

De vertegenwoordiger van Emir Ali in Italië, met name Abbas Fakieh, vertrok daarna, met een koopman uit Syrië, naar Egypte, alwaar oorlogsmateriaal werd aangekocht, naar men zegt voor eene som van 30.000 pond sterling en zond telegrafisch bericht aan Emir Ali dat hij zich met die wapens naar de Hedjaz zou begeven.

Deze laatste werd, volgens een ander bericht, gesteund door een vriend van Sjarief Hoessin, die Westersche vrijwilligers had verzameld ter versterking van Emir Ali's krijgsmacht en ter vervanging van de Mohamedaansche troepen, die zich van hem hadden afgescheiden, waarna Emir Ali bij publicatie afkondigde dat in Arabië alleen rechten konden worden uitgeoefend door de Arabieren.

In het midden van de maand Mei 1925 ankerde ter reede van Suez een Engelsch stoomschip, inhoudende 200 kisten oorlogsmateriaal, bestemd voor Emir Ali te Djeddah en afgezonden door eene Engelsche fabriek.

Aangezien het schip de havenplaats van Djeddah niet had aangedaan, moest overscheping plaats hebben, waarvoor men de medewerking van het Departement van Oorlog in Egypte noodig had.

De Egyptische minister van Binnenlandsche Zaken was echter door geheime correspondentie op de hoogte gebracht van den gang van zaken en liet de overscheping verbieden, terwijl de lading door het Egyptische Departement van Oorlog werd aangehouden.

Eenigen tijd later werd de lading echter teruggegeven, onder voorwaarde dat hij òf naar Engeland moest worden teruggezonden òf dat men elders het adres moest trachten te bereiken.

In Egypte werd de in- en uitvoer niet toegestaan.

Wetende dat Engeland reeds zoovele malen oorlogsmateriaal in Djeddah had ingevoerd, kon de beschikking der Egyptische regeering moeilijk anders zijn.

De gezant van de Hedjaz te Londen is de heer Nazil Azis.

Deze heeft aan Emir Ali het voorstel gedaan eene vredelievende schikking tusschen hem en Ibn Saud tot stand te brengen.

Emir Ali is in dat verzoek niet getreden, met het gevolg dat de gezant het verzoek heeft gedaan als zoodanig af te treden.

Volgens de telegrafische berichten is dat verzoek aanvaard, naar men vermoedt uit vrees dat de gezant te veel op de hand zoude zijn van Ibn Saoed, tot schade van Emir Ali.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De toestanden in China.

Het in de „Shun Pao" (te Shanghai verschijnend nieuwsblad) en in de „Pewarta Soerabaija" van 18 Juli 1925 overgenomen bericht bevat de mededeeling, dat op 24 Juni te voren de Engelsche gezant te Peking eene ontmoeting had met den President der Chineesche republiek, Twan Kie Swie, en dezen een instructietelegram zijner regeering toonde, waarin werd gewezen op de betoonde Engelsche sympathie bij gelegenheid van zijn optreden als President der republiek en op haren goeden wil om mede te werken aan en in eene conferentie, die de tariefwet zoude regelen.

Tevens werd de aandacht van den President gevraagd voor het feit, dat de Chineesche regeering de werkstakende Chineesche beweging te Shanghai geldelijk steunde, niettegenstaande zij wist dat deze onder roode invloeden stond.

Als antwoord daarop deed de President den gezant het verzoek zijne regeering zoo spoedig mogelijk te laten weten, dat de Chineesche regeering, ter voorkoming van erger, verplicht werd dien geldelijken steun te verleenen, omdat de stakers over geen voedsel beschikten, terwijl hij tevens verwondering uitsprak over het feit dat de Engelsche regeering deze aangelegenheid niet goed had begrepen.

Uit den inhoud van het instructietelegram meent de verslaggever de opmerking te mogen maken dat de Engelsche regeering van oordeel is dat niet alleen het Chineesche volk doch ook de Chineesche regeering onder roode invloeden staat, eene inmenging in de inwendige aangelegenheden des lands, welke, zijns inziens, niet gemotiveerd is.

Het tegenwoordige bestuur in China is, in vergelijking met het vroegere, iets geheel anders geworden en het staat, zijns inziens, geheel aan het Chineesche volk zelf te beoordeelen of het naar het roode bestuursregiem wil neigen.

Daartoe overgaande, zou het slechts het voorbeeld van de Engelsche en de andere Westersche werklieden volgen, waar het van algemeene bekendheid is hoe het grootste deel hunner behoort tot de groep, die naar het in het leven roepen van het roode bestuurstelsel streeft.

Het laat zich aanzien dat binnen één eeuw tijds de bevolking van de geheele wereld tot die groep zal behooren, omdat dat roode stelsel rechtvaardigheid en geluk kan brengen en een voortdurenden vrede kan verzekeren.

Op den 29en Juli 1925 hebben de professoren van de National Peking University gezamenlijk een adres bij den Chineeschen Minister van Buitenlandsche Zaken ingediend, waarin zij verzoeken het daarheen te willen leiden, dat, ingeval tot verandering van de onrechtvaardige buitenlandsche verdragen wordt overgegaan, alsdan dit onderwerp het eerst met de Engelsche regeering te behandelen en haar buitenlandschen invloed op China, welke buiten de grenzen gaat, te doen beëindigen.

Voorts werd een telegram gezonden aan den eersten minister van Frankrijk, die, nu een drietal jaren geleden, eene reis naar China had gemaakt en in goede verhouding staat tot de National Peking University, waarin de wensch en het vertrouwen werden uitgesproken dat van zijne zijde rechtvaardige hulp zou worden verleend.

Volgens een telegrafisch bericht, voorkomende in de „Shun Pao", is aan generaal Tio Tjok Liem het voorstel gedaan goede en gezonde boschgronden in de provincie Bwantjoe ter beschikking te stellen van de stakers in Shanghai en Canton, ten einde hen in staat te stellen die terreinen te ontginnen en daarvoor premies uit te loven, vrijkaarten op de spoorwegen te verleenen en geldelijke voorschotten te verstrekken.

Zulk eene regeling zou eene goede oplossing kunnen geven voor de werkstakers niet alleen, doch zou ook de ontwikkeling van de provincie Bwantjoe ten goede komen, op welker vruchtbare gronden de Japansche regeering reeds langen tijd het oog heeft gevestigd.

Over het algemeen behooren de werkstakers tot de groep der nationalisten in China, die er op gesteld zijn dat rechtvaardige beschikkingen worden genomen.

Kunnen zij in die provincie hunne krachten ontplooien, dan bestaat er kans dat de vreemde mogendheden zich niet zoo spoedig in de binnenlandsche aangelegenheden zullen mengen.

De aanhangers van het voorstel, dat zulke groote voordeelen aanbiedt, hopen op eene spoedige gunstige beslissing.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Een oordeel over de bevolkingsrubbercultuur.

In het Haagsch Maandblad van Jan. 1926 schrijft Mr. M. W. F. Treub een artikel „Indië en de open deur", waarin de aandacht wordt gevestigd op twee belangrijke vraagstukken: de politieke verwijdering tusschen Indië en het moederland, waarvan het tegengaan de zaak der Regeering wordt geacht en de economische vervreemding van Indië, een gevaar waarvan de bestrijding niet ligt op den weg der Overheid, doch op dien der kapitaalkrachtigen onder de Nederlanders. Een derde onderwerp dat echter slechts in ver verwijderd verband staat tot de vorige wordt tevens door den schr. aangeroerd; het bevat zijn oordeel over de inlandsche rubberteelt, waarover de Handelsvereeniging te Medan onlangs schreef: „Wat de rubber betreft, blijft de sterke toename der Ned.-Ind. bevolkingsrubber zorg baren." Deze uitspraak doet Prof. Treub o.m. schrijven: „Hiertegen zou ik in de eerste plaats willen opmerken, dat de toeneming van een loonende bevolkingscultuur geen zorg baren mag, ook niet in de gevallen, waarin deze aan de Westersche ondernemingen een scherpe concurrentie aandoet. Immers het is een gelukkig verschijnsel, wanneer de bevolking door het drijven van een nieuwe cultuur haar inkomsten en haar welvaartspeil kan verhoogen. Men mag zich in de beoordeeling daarvan niet laten misleiden door de wantoestanden, welke ontstaan, wanneer die verhooging plotseling abnormale afmetingen aanneemt. Dat dan het binnenstroomende geld door een onontwikkelde bevolking onoordeelkundig en verkeerd wordt gebruikt, spreekt wel van zelf. Maar zulke toestanden zijn steeds van voorbijgaanden aard, en het kan niet nadeelig zijn, wanneer de eigen bevolking van een land een nieuwe bron van inkomst krijgt. Indië is er niet voor de planters. Deze zijn er welkome gasten, zoolang zij bijdragen tot de welvaart van het land, en dit doen zij voorshands in hooge mate en zij zullen het voor afzienbaren tijd blijven doen. Beginnen zij concurrentie te ondervinden van de inheemsche bevolking, dan kan dit alleen zorg baren, wanneer men de zaak beziet uit een oogpunt van hun eigenbelang. Gezien uit het hooger standpunt van het algemeen belang ligt in dat verschijnsel een reden tot verheugenis."

De West-Indische Gids.

De Jan.-afl. opent met eene bijdrage van Pr. P. A. Euwens over Klein-Curaçao, een eilandje van geringen omvang, gelegen tusschen Curaçao en Bonaire, slechts bewoond door eenige torenwachters en hun klein-vee. Niettegenstaande de onbeduidendheid weet de schr. er nog merkwaardige bijzonderheden over te vertellen, gedeeltelijk opgediept uit de vergetelheid van het Koloniaal Archief, ook uit werken, die niet iedereen tot zijn beschikking heeft, dan wel zijn opgeteekend uit den mond van geloofwaardige getuigen. — A. P. en T. E. Penard geven den tekst (inlandsch en Engelsch) van een dertal onder de Surinaamsche Boschnegers gebruikelijke raadsels, gevolgd door ophelderende noten (ook in de Engelsche taal). — Dr. C. Bonne artikelt over de opleiding en de positie van den districtsgeneesheer in Suriname. — Onder het opschrift „Suriname in de collectie-Six" eene interessante beschouwing van den hr. J. F. Snelleman over eenige zeldzame, merkwaardige en oude geschriften over de West-Indiën, welke door de firma Van Stockum te 's-Gravenhage in het openbaar zijn verkocht. Een aardige, rake opmerking maakt

de hr. Snelleman als hij, schrijvende over de hooge prijzen welke op bedoelde veiling werden besteed, zegt: „Destijds was West-Indië meer in tel dan de literatuur over West-Indië, thans heeft de belangstelling zich verplaatst." — Ten besluite een bibliografie.

Mededeelingen. Tijdschrift voor Zendingswetenschap.

Het 4e stuk van dl. 69 opent met eene bijdrage van E. van Boetzelaer van Dubbeldam—Th. à Th. van der Hoop van Slochteren, getiteld: De Zending en onze kinderen. Wijzende op het tekort aan zendelingen gaat schr. de oorzaken daarvan na. „In het oude Israël moest de oudste zoon afgezonderd worden voor den dienst van Jehova. Er zijn Roomsche families, die met trots kunnen wijzen op een zoon of neef, die priester is. Wij Protestanten maken ons wel eens al te gemakkelijk van die dingen af. Wij vinden het heel goed, als iemand zendeling wil worden, en verblijden ons, als hij eene goede vrouw meeneemt, maar... het moet ons niet te ná komen: die zendeling moet niet onze zoon, en die vrouw moet niet onze dochter zijn. De Heidenen zijn ons, in het offeren van wat hun het liefste is, wel eens ver vooruit! Maar... omdat wij onze kinderen niet meer in het vuur of in het water hoeven te werpen, moeten wij daarom niet bereid zijn ze blijmoedig af te staan voor den dienst in Gods Koninkrijk?" — Dr. C. W. Th. baron van Boetzelaer van Dubbeldam stelt de vraag: Hoe kan de Kontinentale Groep hare bijdrage leveren aan de Internationale samenwerking op Zendingsgebied? — Een zeer belangrijke en uitvoerige rubriek is die getiteld: „Uit de Javaansch-Maleische pers", waarvan Dr. K. J. Brouwer na den dood van freule Caan, de bewerking op zich heeft genomen; deze rubriek is verdeeld in de volgende hoofdstukken: Godsdienst, volksbeweging, onderwijs, vrouwenbeweging, arbeidersbeweging. — Ten slotte de overige vaste rubrieken: Belangrijke verschijnselen op Zendingsgebied, en Literatuuraankondiging.

Madjoe.

Het Jan.-Nr. van het orgaan der vereeniging van onderoff. van het Ind. leger Madjoe bevat het verslag eener audiëntie bij Z. E. den Minister van Koloniën op 20 Nov. l.l., met het doel dezen bewindsman te bewegen voorstellen te doen tot algeheele verbetering en gelijkstelling der pensioenen van oud-Ind. militairen beneden den rang van officier. Evenwel... bitter teleurgesteld heeft de deputatie het Plein verlaten, overtuigd dat ook van Minister Welter niets te verwachten is. Die teleurstelling komt ook tot uiting in een in hetzelfde Nr. opgenomen Open Brief aan den Minister van Koloniën, waarin — zij het op bitteren toon — nogmaals een beroep wordt gedaan op zijn rechtvaardigheidsgevoel. — In een bijdrage getiteld „Vergeten" schrijft de hr. J. Keur over verwaarloozing van graven van gesneuvelde Indische militairen; hij heeft echter niet veel hoop dat daarin verbetering zal komen.... „Geen geld, noch voor verbetering van pensioenen van vóór 1920, noch voor nagelaten betrekkingen van gesneuvelde militairen en evenmin waarschijnlijk voor een weinig piëteitsbetooning voor de graven van in den strijd gevallen kameraden, voor zoover dat nog mogelijk is; hoe sterk contrasteert dit met de groote millioenenwinsten die tallooze N. V. Maatschappijen nog altijd in Indië kunnen maken en mogelijk gemaakt, omdát het leger in de woelige Van Heutsz-periode zijn plicht heeft gedaan."

„Democratie" en „Vrije Arbeid" vereenigd.

Verschenen is No. 1 van een nieuw weekblad, eene combinatie der twee organen hierboven genoemd, die echter, onder afzonderlijke redactie, hun eigen rubrieken behouden na de vereeniging. Het eerste Nr. (gedateerd 2 Jan.) bevat o.m. eene beschouwing van G. T. S(tibbe) getiteld Indië in 1925. Schr. noemt in politiek opzicht 1925 een belangrijk jaar; de sinds 1918 verwachte wet op de staatsinrichting bereikte het Staatsblad; ze is echter z.i. beneden de meest bescheiden wenschen en verwachtingen gebleven en ondervond in Indië, zelfs van de geestverwanten der coalitiepartijen, onbarmhartige critiek. „Positief kwaad heeft die wet reeds gesticht door de bepaling van art. 55, al. 2, dat de meerderheid der leden van den Volksraad uit Nederlanders moet bestaan." Schr.'s critiek is verder gericht op de onbillijke bevoorrechting van het grootkapitaal. „Niettegenstaande het gros der bevolking zeer zwaar belast is (eene belasting van 10 % en meer bij inkomsten van een paar honderd gulden 's jaars is vrijwel regel) wordt door de Europeesche ondernemers, die in de laatste jaren veel invloed hebben op de Regeering, geëischt in de eerste plaats vermindering van de belastingen op hunne inkomsten." Ook wijst schr. er op dat slechts aarzelend enkele maatregelen worden genomen om den economischen toestand der bevolking te verbeteren. De bedragen daarvan op de begrooting van 1926 uitgetrokken verzinken in het niet bij de vele millioenen, die meer zijn uitgetrokken voor Marine.

„De som van politiek goed en kwaad in 1925 geeft voor Indië een kwade uitkomst. De toekomst ziet er ook niet bemoedigend uit."

De Indische Loods.

No. 46 (27 Nov.—3 Dec. '25) bevat o.m. Het Indische weermachtsvraagstuk, door T. Bakker (vervolg). — De belastingdruk op de bevolking. De heer Engelenberg over het rapport Meijer Ranneft. — Noto Soeroto in zijn nobele opvattingen (naar aanleiding van een artikel van zijn hand in Oedaya, getiteld: Politieke macht en moreele vrijheid). — Het Algemeen Kweekschoolplan.

Vrijzinnig Weekblad.

Uit den inhoud van No. 34 (1 Dec. '25). Volksraad, ontwerp herziening kiesordonnantie gemeenteraden (rede Kerkkamp). — Kantteekeningen, door J. J. B. Ostmeier. — Beschouwingen over den Pandhuisdienst, door L. Th. van Haaften (wordt vervolgd). — Minangkabau-congres, te houden door negirihoofden, penghoeloe's en wijze en geleerde mannen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 22 (28 Nov. '25). De verhooging van de opbrengt van vischvijvers door bemesting (vervolg), door Lexophilus. — Het rubberverbruik in Amerika. — Bestrijding van de eekhoornplaag van Indië, een landbouw-oeconomisch en biologisch, maar ook commercieel vraagstuk, door W. C. van Heurn (ontleend aan Vakblad voor Biologen). — Fruitteelt in Indië. Gouvernements tuinbouwvoorlichting in Ned.-Indië. — Cacaocultuur. — Nieuwe cultures voor Oostkust van Sumatra, door Dr. R. Broersma (ontleend aan de N.R.Ct.).

De Indische Cultures.

Uit den inhoud van No. 22 (15 Nov. '25). Het roten van vezelstoffen, door A. Schijfsma. — Nederl.-Indië als rubber-producent (ontleend aan het Bat. Nieuwsbl.). — Thee-propaganda. — Houdbaarheid van thee. — Het melken met de „Imperial" melkmachine, door Prof. Dr. H. M. Kroon. — Moderniseering der Java-suikerindustrie. — Het Proefstation voor de bergcultures.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van afl. 20 (23 Dec. '25). Het zieleleven der Indonesiërs. Java XVII, door N. — De koloniën in penseel, door H. Ch. G. J. van der Mandere. III. De Oost-Indische Compagnie in Japan (met ill.). — Schetsen naar herinneringen van een oud-Indisch officier van gezondheid (vervolg).

Mededeelingen van den Dienst der Volksgezondheid.

Deel III van jaarg. '25 bevat o.m. de volgende bijdragen: Over het gehalte aan anti-scheurbuik-vitamine van eenige citrus-soorten en van pisangs, door dr. B. C. P. Jansen en dr. F. W. Donath. — Onderzoek van de desinfectie-inrichtingen in de Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Weltevreden, door Dr. J. van Slooten. — Onderzoek van verkochte voedings- en genotmiddelen te Batavia, door ir. K. Holwerda. — Rapport betreffende een oriënteerend onderzoek naar de malaria in de Poelau-Toedjoeh, door W. F. R. Essed. — De malaria te Tandjong-Pinang, door W. F. R. Essed. — De dysenterie in de onderafdeeling Toba, door W. F. R. Essed.

Deel IV bevat uitsluitend het jaarverslag van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst in Ned.-Indië (thans Dienst der Volksgezondheid) over 1923.

* * *

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 47—48 (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Overzicht van de teelt van grootvee in Nederlandsch-Indië, door J. Merkens. (Veeartsenijkundige Mededeeling No. 52).

De economische ontwikkeling van den Inlandschen landbouw. Voordracht door W. E. K. baron van Lijnden, (met gedachtenwisseling waaraan deelnamen de h.h. W. de Cock Buning, mr. S. Cohen Fzn., prof. dr. H. Blink, E. Schmülling, ir. P. J. Ott de Vries, G. E. Gonggrijp Jr., dr. A. A. L. Rutgers). (Indisch Genootschap. Vergadering van 6 Nov. '25).

Papua of to-day or an Australian colony in the making, by Sir Hubert Murray. With ill. (London, P. S. King & Son).

De koning van Tjilatjap, door W. van den Berg. Met 4 platen en bandteekening van R. Graafland. ('s-Hertogenbosch—Antwerpen, L. C. G. Malmberg).

Het Maleische schrift, door Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel. (Weltevreden—Amersfoort, Visser en Co.).

Verzameling van verordeningen, reglementen en keuren van politie in het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra. Bijeengebracht door J. de Graaf. (Medan—Amsterdam, Varekamp en Co.).

Een Indisch meisje en andere Indische verhalen, door Walterida. Geïllustreerd door P. van Geldrop en R. Graafland. ('s-Hertogenbosch—Antwerpen, L. C. G. Malmberg).

Suikerfreule. Indische roman, door Henri van Wermeskerken. (Amsterdam, L. J. Veen).

De handel van Nederland en Nederlandsch-Indië met China, door H. Dunlop. (Econ.-Stat. Berichten, 30 Dec. '25).

Nederland en Suriname, door P. Cool. — Oost-Indië. Nieuwe banen, door H. A. Kooij. (Neerlandia, Jan. '26).

Witte negers in Indië, door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 1 Jan. '26).

Verslag van de kleine havens in Nederlandsch-Indië over het jaar 1923. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Het hotelwezen in Nederlandsch-Indië, door M. A. J. Kelling. (De Indische Post, 21 Nov. '25).

Verslag betreffende het spoor- en tramwegwezen in Nederl.-Indië over 1923 (negende verslag). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Handboek voor Cultuur- en Handelsondernemingen in Nederlandsch-Indië 1926 (38e jaargang). (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Suriname.

Wij lezen in „De West" van 4 December:

In de verordening van Mei 1922 waarin aan den heer Kann erfpachtsrecht verleend wordt, komt een bepaling voor, dat indien de heer Kann (of de onderneming waarin hij zijn groote concessie inbrengt) binnen twee jaren na verleening van het erfpachtsrecht het verzoek doet om de verleende rechten in te trekken, dit verzoek zal worden ingewilligd en van dat tijdstip af ook de verdere verplichtingen van den heer Kann zullen vervallen.

De gouverneur heeft thans een ontwerp verordening ingediend om de termijn van twee jaren te veranderen in vier jaren. Het verzoek daartoe is gedaan door de onderneming Kann.

Dit verzoek is gegrond op het navolgende.

Gelijk de heer Kann altijd op den voorgrond stelde, is altijd de geheele onderneming — althans in den beoogden grooten opzet — afhankelijk geweest van de vraag of het mogelijk zou zijn voor het possumhout een plaats op de wereldmarkt te veroveren.

De heer Kann en de hem ten deze opgevolgde naamlooze vennootschap hebben moeite noch kosten gespaard, ten einde omtrent dit laatste zekerheid te verkrijgen, met het gevolg, dat men thans op dit punt groote verwachtingen heeft, voor wat betreft de hoedanigheden van het hout.

Echter is men nu gestuit op de moeilijkheid, dat de in de kolonie aanwezige hoeveelheid — een belangrijke factor ten deze — gebleken is in beduidende mate geringer te zijn dan de hoeveelheid, waarop de heer Kann aanvankelijk, aan de hand van hem officieel verstrekte cijfers, mocht rekenen, welke uitkomst eerst den laatsten tijd, na nauwkeurige onderzoekingen, is verkregen.

Dit verschil in hoeveelheid is van zulk een omvang, dat daardoor de geheele opzet van de onderneming wijziging zal moeten ondergaan.

Had men aanvankelijk gerekend op uitgestrekte complexen, dicht bezet met possumhout, nu zullen geëxploiteerd moeten worden vrij kleine, erg uit elkaar gelegen possumhout-terreinen.

De groote opzet, zooals de heer Kann zich die voorstelde, zou daardoor komen te vervallen; het behoeft toch geen betoog, dat een exploitatie van kleine, ver uit elkaar gelegen terreinen nimmer op denzelfden voet zal kunnen geschieden, als die van een uitgestrekt dicht bezet bosch.

Als gevolg van de wijziging in werkwijze zouden ook de plannen van den heer Kann tot geschiktmaking van het ontboscht erfpachtsterrein, dat men dicht bezet achtte met possumhout, voor landbouwdoeleinden moeten komen te vervallen. Slechts bedoelde, groot-exploitatie immers bood een geschikte gelegenheid tot landbouw-exploitatie als nevenbedrijf.

Echter heeft de heer Kann de hoop nog niet opgegeven het hem in erfpacht afgestane terrein voor landbouwdoeleinden geschikt te maken, hetgeen dan echter zal moeten geschieden op geheel andere wijze en grondslag dan aanvankelijk gedacht.

Als een der middelen om te geraken tot exploitatie van het erfpachtsterrein doet de heer Kann thans stappen, ten einde te komen tot een immigratie van Chineesche landbouwersgezinnen. De gouverneur draagt er kennis van, dat genoemde heer inderdaad doende is, hierover ernstige voorbereidende maatregelen te treffen.

Mochten de pogingen gelukken en de kans hierop lijkt den gouverneur geenszins uitgesloten, dan is hiermede niet slechts de landbouw-exploitatie van het erfpachtsterrein verzekerd, maar ook een groot voordeel voor de kolonie bereikt.

Het spreekt vanzelf, dat met het totstandbrengen van bedoelde immigratie veel tijd gemoeid zal zijn.

Het lijkt den gouverneur een zoo groot belang voor Suriname, dat den heer Kann de gelegenheid niet worde ontnomen zijn plannen in deze te verwezenlijken, dat hij gaarne wenscht mede te werken, ten einde te geraken tot verlenging van bovenbedoelden termijn.

Mocht het pogen van den heer Kann in deze falen, dan zal allicht het geheele erfpachtsterrein voor hem alle waarde hebben verloren. Bij het verstrijken van den termijn van twee jaren zou de erfpachter alsdan geen recht meer hebben intrekking van de erfpacht te vorderen, hetgeen voor den erfpachter belangrijke financieele gevolgen zou hebben. Zonder verlenging van den termijn, zou de erfpachter derhalve verplicht zijn, vóór dien datum intrekking van het recht van erfpacht te verzoeken. Vervalt de erfpacht, dan zijn ook de immigratieplannen van den heer Kann niet meer mogelijk.

Waar bovenbedoeld verzoek door den erfpachter wordt gedaan, meent de gouverneur in de eerste plaats in het belang van Suriname, maar daarnaast ook uit een oogpunt van billijkheid, dat er alle reden is de verlenging mogelijk te maken. Uit het oog moet toch niet verloren worden, dat de erfpacht met daaraan verbonden belangrijke financieele verplichtingen door den erfpachter werd aanvaard op grond van hem officieele in Suriname verstrekte cijfers, die thans blijken, hoe te goeder trouw ook verstrekt, foutief te zijn geweest.

Met het oog op den, op 1 Januari 1926 verstrijkenden, fatalen termijn, zou de gouverneur een spoedige behandeling van dit ontwerp zeer op prijs stellen.

* * *

„Suriname" van 4 December schrijft over het lofwaardig streven van Dr. Ph. J. Lampe, officier van gezondheid in het Militair Hospitaal, die zich op eigen kosten in het bezit heeft gesteld van een groot aantal lichtbeelden over belangrijke ziekten, die de volksgezondheid in Suriname ernstig bedreigen, deels vervaardigd naar eigen foto's, deels welwillend afgestaan door de Rockefeller Foundation, met welke instelling Dr. Lampe nog steeds voeling houdt. Het plan is om door demonstraties en populair-wetenschappelijke verklaringen in de verschillende districten, waar de ziekten het meest voorkomen, de bewoners te wijzen op het gevaar dier ziekten, hun het verloop, enz. uit te leggen en hen aan te sporen om mede te werken tot beperking en bestrijding daarvan, door zich niet alleen onder medische behandeling te stellen, maar vooral ook door maatregelen te treffen tot voorkoming dezer ziekten.

Dat de uitvoering van het plan kosten met zich medebrengt, is natuurlijk. Doch gevraagd wordt niet, dat het economisch zwakkere deel van het volk deze geheel dekt.

Tot het verkrijgen van de eerst noodige gelden is een ander plan gevormd. Dr. Lampe zal eerst te Paramaribo een vertooning der lichtbeelden houden, tegen een toegangsprijs van één gulden, terwijl de geheele opbrengst strekken zal tot bestrijding van de bovengenoemde kosten.

Voorts verneemt het blad, dat de Rockefeller Foundation niet zonder belangstelling is voor zekere ziekten onder de bevolking van Suriname. Geregeld worden cijfers, statistieken en ander materiaal aan haar verschaft om zich ter zake op de hoogte te houden. Onmogelijk is het niet, dat te avond of te morgen besloten wordt om Suriname andermaal te brengen binnen het ressort harer heilzame werkzaamheden, ditmaal evenwel op een ander gebied dan vroeger.

* * *

Ons wordt uit Suriname toegezonden een „*Geschiedkundige tijdtafel van Suriname*", samengesteld door J.

A. Bueno de Masquita en Fred. Oudschans Dentz. De tijdtafel bevat een overzicht van de voornaamste wetenswaardigheden van de kolonie Suriname, aanvangende met het jaar 1613, tot en met het jaar 1924.

In de voorrede zeggen de samenstellers: „Een chronologisch overzicht van merkwaardige gebeurtenissen en voorvallen, ook op geschiedkundig gebied, was tot dusverre niet samengesteld. Schijnbaar eenvoudige zaken, eenige jaren geleden aan ieder bekend, zijn soms moeilijk terug te vinden."

Dit laatste zal wel iedereen ondervonden hebben. Men moet de samenstellers dan ook dankbaar zijn voor den door hen verrichten arbeid, die waarlijk niet gering is geweest. Heel wat bronnen zijn geraadpleegd. De samenstellers zijn er van overtuigd dat hun werk niet volledig is. Maar dergelijk werk is nooit volledig en kan het niet zijn, wat niet wegneemt dat wat gegeven is van groot belang is voor iedereen, die met het land iets uitstaan heeft. Door den bijgevoegden alphabetischen klapper is de bruikbaarheid van het boekje zeer verhoogd. Bijgevoegd is ook een lijst van gouverneurs van Suriname, met de datums van aanvaarding, aftreding en overlijden.

Voor schoolgebruik is het boekje natuurlijk niet bestemd, al zullen de schoolhoofden goed doen het in hun schoolbibliotheek te hebben. Alles in alles een welkome uitgave.

* * *

Een vriendelijke hand zendt ons uit de Vereenigde Staten een uitknipsel uit de *„Boston Sunday Post"* van 6 December, waarin een stukje onder het hoofd: *„Noted N. E. Explorer's Own Story of Life among men of Jungle where Woman is Boss"*. Dat zijn namelijk de Boschnegers. Zie hier de samenvatting:

„Where no one ever dies! And the witch doctors have a cure for every disease including leprosy and the deadly ratile snake bite.

Where stupidness in a busband is considered the best grounds for divorce.

And children are not considered in any way related to their father.

A New England explorer and his wife discovered such a strange place in the interior of Dutch Guiana and have just returned to telle of their experiences".

Wij gelooven niet dat de mededeelingen van den New England explorer veel er toe zullen bijdragen om de kennis van de zeden en gewoonten der Boschnegers te vermeerderen.

Onlangs vestigden wij de aandacht op den hierbedoelden „explorer", den heer John. W. Vandercook, die over zijn reis een artikeltje schreef in het Octobernummer van *„Harpers Magazine"*, onder het hoofd *„White Magic and Black in the Jungle"*.

* * *

In „Neerlandia" van deze maand een artikel van den heer P. Cool, getiteld *„Nederland en Suriname"*, dat wij onzen lezers ter lezing aanbevelen. De heer Cool is juist uit Suriname teruggekeerd, waar hij Chef van den Militair Geneeskundigen dienst is geweest.

Curaçao.

Wereldhaven!

De *Amigoe* van 14 Nov. l.l. doet de vraag, of Curaçao niet alleen bezocht wordt door zooveel stoombooten, dat het met andere groote havens kan meedingen, maar ook aanbieden kan, wat billijkerwijs van een wereldhaven kan gevorderd worden. Reeds meermalen heeft het blad deze vraag ontkennend beantwoord en thans meent het daartoe opnieuw reden te hebben. Ditmaal betreft het de voorziening der schepen van levensmiddelen, ijs, vleesch, groenten, enz. En het is inderdaad gewichtig genoeg wat het blad meedeelt:

„Wij mochten dezer dagen inzage ontvangen van een brief van *the Anglo-Saxon-Petroleum Cy.* te Londen, de bekende verkoop-centrale van de olieproducten van *de Koninklijke Shell.*

Deze Mij. zendt nu reeds, en is van plan in de toekomst nog veel meer, groote schepen naar onze haven te zenden. Zij wil tegelijk volgaarne haar schepen hier provianderen, speciaal ijs, versche provisie, groenten, vleesch, vruchten, enz. laten innemen.

In dien brief lazen we o.a. het volgende: „In overweging nemende de *verschillende klachten,* die wij vroeger ontvangen hebben omtrent de *kwaliteit* van versche proviand in Curaçao verkrijgbaar, zouden wij gaarne vernemen of het voor onze schepen mogelijk is hun voorraad voor de zeereis van versche provisie, groenten en ijs zonder bezwaar in te slaan en of *de hoedanigheid van deze levensmiddelen beter is dan vroeger.*"

En dit: „Wij kunnen hier bijvoegen, dat vroeger het moeilijk was om versche provisie in Curaçao te krijgen en *dat het aan boord in menig geval gebleken is, dat het gekochte slecht* was en dat wij onder den indruk verkeeren, dat zoowel ijs als versche groenten soms heelemaal niet te krijgen zijn."

Omtrent *vleesch* zegt die brief het volgende: „Wij hebben een voorbeeld bij de hand, dat een onzer kapiteins een voorraad zeeproviand insloeg in Las Palmas voor 45 dagen voor de reis naar de Theemshavens via Curaçao. De prijs van het *vleesch* in Las Palmas was 1/ 1 d., terwijl in Curaçao het maar 9 d. kostte. Maar de kapt. verzekerde, dat hij meer had aan één pond vleesch van Las Palmas dan aan twee pond van Curaçao. Ook andere rapporten bewijzen, dat de bewering van dien kapitein juist was."

En nu de conclusie: „Het is duidelijk, dat als onze schepen, vertrouwend hun voorraad in Curaçao te kunnen aanvullen, terwijl dergelijke moeilijkheden zich voordoen, zich dan genoodzaakt zullen zien hun reservevoorraad geconserveerde levensmiddelen op te maken," dus zonder op Curaçao verschen voorraad in te slaan. Indien dezelfde moeilijkheden op Curaçao nog bestaan, „zullen wij onze gezagvoerders instucties geven *elders* hun inkoopen te doen."

En nog dit: „De natuurlijke gevolgen zullen zijn, dat al wordt uw haven door een grooter aantal onzer schepen bezocht, hun voorraden levensmiddelen *elders* zullen gekocht worden, ook al zouden de prijzen er van hooger zijn. Het komt ons voor, dat het ten zeerste in het belang der lokale leveranciers is te trachten die toestanden te verbeteren."

Ten slotte verzoekt de Mij. ingelicht te worden „of het tegenwoordig mogelijk is op Curaçao *bevroren vleesch* te krijgen."

Van de voornaamste artikelen gaat het blad nu na, hoe het daarmee staat.

Wat het *ijs* betreft — er is een uitbreiding van de bestaande fabriek in de maak, die binnen een paar weken haar beslag zal krijgen, en dan kan 15 ton per dag gefabriceerd worden.

Over de *versche groenten* schijnt de *Amigoe* minder goede verwachtingen te hebben. Toch oppert het blad de bestaansmogelijkheid van een groentenkweekerij op Scherpenheuvel.

Zelfs een *hoenderpark* wordt niet onmogelijk geacht.

En nu het *vleesch:*

„Dit artikel levert wel de grootste moeilijkheid.

Het zijn niet alleen de stoombootmaatschappijen die klagen, doch ook de eigen inwoners.

Volgens een opgaaf van het vorig jaar, werden hier over dat jaar geslacht 2400 runderen, 650 varkens, 2500 schapen en 10.000 geiten.

De kwestie, die ons hier bezighoudt, loopt bijna uitsluitend over het rundvee. Dit wordt hier van uit Venezuela en Colombia ingevoerd. Dat vee heeft bij aankomst in onze haven niet alleen een zeereis, maar dikwijls ook een lange marsch over land achter den rug, zoodat het zich gedurende weken te voren met heel weinig voedsel heeft moeten tevreden stellen, waardoor het natuurlijk zeer vermagerd is. De runderen, die hier dan het eerst geslacht worden, leveren nog de beste kwaliteit vleesch, want al de anderen, die hun beurt dan gedurende een paar weken moeten afwachten, krijgen in dien tijd hoogstens wat harde maisstokken te kauwen, welk voedsel die beesten ternauwernood verduwen kunnen, omdat zij er te voren in het land van herkomst nooit kennis mede gemaakt hebben. Men kan zich dus voorstellen, hoe die runderen in al dien tijd in vleeschproductie zijn achteruitgegaan.

Het rundvee, hier op sommige plantages gefokt, wordt meestal in den drogen tijd, wanneer er geen voedsel meer is, uit noodzaak verkocht en geslacht, zoodat ook dit in kwaliteit wel geen zware concurrentie zal aandoen.

Onze Curaçaosche bevolking, die al van kindsbeen af aan dat vleesch gewoon is, weet niet beter. Doch sinds talrijke Hollandsche families in de laatste jaren hier gevestigd zijn, zijn de klachten toegenomen.

Eenige verbetering is wel merkbaar geweest, sinds een Venezolaansche firma hier als importeur van slachtvee is opgetreden.

Doch het verschil met het Hollandsch slachtvee is nog veel te groot.

Van dien kant verwachten wij derhalve ook in de toekomst weinig verbetering.

Doch er is een ander lichtpunt.

De vraag van *the Anglo-Saxon-Petr. Co.* in haar brief in ons vorig nummer besproken, of hier ook *bevroren vleesch* verkrijgbaar is, bracht ons op dit denkbeeld.

Ook in Holland en *in andere* landen wordt sinds de laatste jaren heele scheepsladingen *bevroren vleesch* uit Argentinië ingevoerd. Dit vleesch is van een zeer goede kwaliteit.

Het is natuurlijk uitgesloten, dat wij *hier* dit soort vleesch ook uit Argentinië zouden kunnen betrekken.

Doch er is een andere en betere uitweg te vinden. Ook Australië en Nieuw-Zeeland exporteeren *bevroren vleesch* in groote hoeveelheid naar Engeland. En nu hier de booten van *the New-Zealand Shipping Co.* geregeld onze haven aandoen, is het geen bezwaar meer, dat ze ook telkens een lading *bevroren vleesch* voor Curaçao meebrengen.

Toch blijft een onverbiddelijke eisch aan dit transport vastzitten. Dat vleesch moet terstond in *ijs- en koelkamers* worden opgeborgen, anders bederft het. En die zijn hier niet, althans nu nog niet. Doch het verheugt ons het eerste nieuws te kunnen meedeelen, dat er hier op Curaçao een paar ondernemende firma's zijn, die reeds het plan gevormd en er al een begin van uitvoering aan gegeven hebben om hier een eigen koelkamer op te richten, waarin versch en bevroren vleesch dagen lang bewaard kan worden en voor aflevering aan de stoomschepen in gereedheid te hebben.

Dat zal een prachtige verbetering zijn. Alleen zouden wij den raad willen geven: zet er wat haast achter, en zorg er mee klaar te zijn, hoe eerder hoe beter, zoodra de aanvragen om leverantie van the *Anglo-Saxon* en van andere stoomvaartmaatschappijen binnenkomen.

Anders verloopt het getij."

Onze scheepvaartbeweging.

Een kleine aanvulling van een vorig bericht. Bij de maand September is October 10 stoomschepen ten achter gebleven. Er is dus feitelijk achteruitgang geweest. En het record-cijfer (van Mei) 204 st. schijnt voor dit jaar verder onbereikbaar.

Met dat al zijn we, vergeleken met het vorig jaar, *nu reeds* weer sterk vooruitgegaan. Reeds op het einde van October waren we 300 stoomschepen boven het aantal van October 1924, zoodat we de gewone stijging van 300 st. per jaar gedurende de laatste 5 jaar ook dit jaar weer zullen kunnen boeken. Ook de tonnenmaat vertoont dezelfde vooruitgang. *(A. d. C.)*

Toeristenbooten.

Waarschijnlijk zal dit jaar het aantal toeristenbooten nog grooter zijn dan 't vorig jaar.

Reeds hebben wij aangekondigd voor 1 December a.s. de *Arcadian* van *the Royal Mail Steam Packet Co.* Deze boot komt voor de eerste maal hier en heeft 19.500 ton waterverplaatsing.

Verder komt op 8 Februari en 11 Maart van 1926 de *Reliance* van de *Hamburg-America* linie, die ook dit jaar in dezefde maanden ons een bezoek bracht.

Voor de eerste maal zal ook een der groote booten van de *Holland—Amerika-lijn* onze haven bezoeken, n.l. op 4 Maart 1926 de *Veendam* van 25.620 ton waterverplaatsing.

In de *The New-York Times* van 1 Nov. l.l. vonden we aangekondigd dat de *Montroyal* van de *Canadian Pacific* weer tweemaal onze haven komt bezoeken, n.l. in Februari en Maart.

Ook de *Ohio* van 27.180 ton waterverplaatsing van *the Royal Mail Steam Packet Co.* komt onze haven tweemaal bezoeken. Vertrekt 21 Januari en 20 Februari van New York. *(A. d. C.)*

Geschiedkundige Sprokkelingen.

21 Jan. 1834 overleed op Curaçao, 71 jaar oud, P. F. V. Rigaud, een inboorling van Frankrijk, eertijds advokaat en vrederechter te Jacquemel, daarna voorzitter van de rechtbank van eersten aaleg te St. Domingo. Woonde na de overgave dier stad aan de Spanjaarden op Bonaire, waar hij zich onderhield met het aankweeken van eenig vee. Zijn laatste levensjaren gaf hij op Curaçao onderwijs in het Fransch.

D. C. C. 25 Jan. 1834.

Uit den Verren Vreemde.

Mussolini's imperialisme.

Mussolini heeft in de paar jaren van zijn grootheid al meermalen getoond sterk-imperialistische neigingen te hebben. Hij heeft zich nu door de vertegenwoordigers van Engelsche bladen laten interviewen en van van die gelegenheid gebruik gemaakt om een imperialistische politiek onder bepaalde omstandigheden te verdedigen, waarbij dan natuurlijk aansluit, dat het Italië van onzen tijd in die omstandigheden verkeert.

Reeds sedert lang zoekt Italië naar een gunstig emigratie-gebied. De Ver. Staten sluiten de deur, of zetten deze op een nauwe kier, en daar trokken zeer veel Italianen heen. Italianen zoeken 't elders zooals in Canada, Zuid-Amerika en, in den laatsten tijd, ook in groot aantal in Australië. Maar de Italiaansche regeering ziet met spijt dat heel ver weg trekken, waarvan 't eigen land weinig voordeel toevloeit, behalve dan de afvoer van overtollige bevolking. 't Is eigenaardig dat onder de socialistische regeering de krachtige poging werd doorgezet om de Italiaansche driekleur in Tripoli veld te doen winnen, het streven was de emigratie daarheen te leiden en zoo als 't ware een voortzetting van Italië aan de overzijde van de Middellandsche zee te krijgen. Hoewel Italië zich daar nu als meester beschouwt en de zaken er momenteel niet al te slecht verloopen beantwoordt dat Noord-Afrikaansche land toch volstrekt niet aan de eenmaal hooggespannen verwachting; de landverhuizing naar verre landen is in vollen gang gebleven, in Tripolitanië vestigen zich maar weinig Italianen.

Naar men uit verschillende aanwijzingen meent te kunnen opmaken zou Mussolini 't dan ook niet langer in die richting zoeken, maar zou hij de vroeger door Italië aangevatte maar weer losgelaten Klein-Azië-politiek weer willen aanvatten. Hij zou 't hiervoor tegen Turkije moeten opvatten, want er valt niet aan te denken dat de regeering van Moestafa Kemal Pacha voor een minnelijke schikking ten deze zou te vinden zijn. 't Zou echter een zeer gewaagde onderneming zijn; de vorige strijd in Klein-Azië heeft dit al bewezen en de Turken zijn sedert niet minder strijdbaar geworden. Bovendien toont Griekenland plots ook weer strijdlust.

De militaire inrichting van 't eiland Rhodos; de Italiaansche politiek ten opzichte van de Balkanstaten, gericht op 't verscherpen van de tegenstelling tusschen deze en de regeering te Angora; de toenadering van Rome tot Londen, die, door 't onderhoud te Rampollo van Chamberlain met Mussolini, nu juist nauwer aangehaald is, terwijl Engeland en Turkije door de Mosoelkwestie scherp tegenover elkander staan, in dit alles ziet men aanwijzingen in de bedoelde richting. Engeland zou de Mussolini-aspiraties aanmoedigen, en, wat zonderling klinkt, het prestige van den Volkenbond zou er zelfs bij te pas worden gebracht, daar 't er, bij een eventueel optreden met economische en militaire sancties tegen Turkije, om zou gaan Angora te dwingen tot een eerbiedigen van de Volkenbondsuitspraak, die Mosoel heeft toegewezen aan het onder Britsch mandaat staande Irak.

In dit alles ligt een politieke manoeuvre opgesloten die niet tot de onmogelijkheden behoort. Het prestige van den Volkenbond als vredestichter zou echter zeker niet erbij winnen. De wijze waarop de beslissing ten bate van Irak geënsceneerd is heeft al aan de politiek een te groote rol toegekend, indien deze nu een verdere strekking had in den geest van 't hier vermelde zou de Volkenbond hiermede niet te feliciteeren zijn.

Aan de imperialistische neigingen van Mussolini valt niet meer te twijfelen. Hij heeft in den Ministerraad zelfs al gezinspeeld op een herstel van het oude Romeinsche rijk in zijn vroegeren luister! De gebeurtenissen in Griekenland, waar Pangalos zich tot dictator heeft verklaard, met een geenszins vredelievend programm, zullen Mussolini zeker prikkelen...... Maar, is hij binnenlands vrijwel oppermachtig dictator, zoodra hij de hand naar buiten steekt, weet hij eenerzijds vechtlustigen, anderzijds vredesvoorstanders gereed te vinden om hem op de vingers te tikken. Hij zal, hopelijk wijs genoeg zijn om zijn groot binnenlandsch succes niet in de waagschaal te stellen door het gevaarlijk buitenlandsch spel. Italië zit bovendien nog onder den last der oorlogsschulden en het heeft Frankrijk ten voorbeeld, hoe oorlogslasten de positie naar binnen en naar buiten wrak kunnen stellen.

De vredesbode van Abd el Krim afgewezen.

Op bevel van Briand antwoordde de onderdirecteur voor Afrikaansche zaken aan Canning, die zich als gezant van Abd el Krim, met vredesvoorstellen deed aanmelden, dat hij reeds in Marokko bericht ontvangen had, dat het voor Frankrijk, dat bondgenoot van Spanje is, onmogelijk was afzonderlijke vredesonderhandelingen aan te knoopen, die slechts kunnen plaats hebben tusschen regelmatig gevolmachtigden der Rif- en Fransch-Spaansche gevolmachtigden, die de vereischte hoedanigheid bezitten. Ondanks deze precieze inlichtingen is Canning naar Frankrijk gekomen. B.

zijn aankomst te Marseille werd hem medegedeeld, dat het nutteloos was naar Parijs te komen, daar aan bovengemelde voorwaarden niet voldaan was. Hij kon echter komen zooals ieder particulier reiziger. Daar er geen wijziging in den toestand ingetreden is, kon Briand bij zijn besluit blijven. Tot zijn leedwezen kon hij aan Canning's verzoek om een audiëntie dus ook geen gevolg geven.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Mej. N. Sanderse, „Oud Rosenburg" te Loosduinen, als verpleegster 1e klasse bij het Krankzinnigenwezen;

N. Makkes, Laan van Rustenburg 10 te Voorburg (Z.-H.), als administratief ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur;

J. H. Arkema, 2e Jan van der Heijdenstraat 11huis te Amsterdam, als vakkundige voor de textielnijverheid.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

Mej. N. van der Plas, boekhoudkundig ambtenaar 1e kl. bij den Gouvernements Accountantsdienst, Den Haag, Statenlaan 133.

Ir. J. A. Aafjes, ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, Delft, Noordeinde 18.

Laatste Bericht.

Hulp uit Indië voor de getroffenen door de overstroomingen.

Het lid van den Raad van Nederlandsch-Indië, de heer J. van der Marel, heeft namens het door hem gepresideerde Smeroefonds, aan de hoofden van gewestelijk bestuur in geheel Indië verzocht, comité's te vormen tot steunverleening voor de door den watersnood in Nederland getroffenen. (Aneta, 6 Jan.).

Mutatiestaat van 30 Dec. 1925 tot 6 Jan. 1926.

Nieuwe Leden:

Geïntroduceerd door:

Dr. H. Polvliet, Lid van het Hof van Justitie in Curaçao, te St. Martin. *f* 5.— .... | Mr. B. de Gaay Fortman te Amsterdam.

Afschrijven:

B. van der Kam, Apeldoorn, Prins Mauritslaan 19 II.
L. F. de Kroon, Breda, Baronielaan 110.
Mevrouw W. van Hellen—Fischer, Rotterdam, Heemraadsingel 62*b*.
J. van Bendegom, Nijmegen, Hazenkampsche weg 109.
Frans Jurgens, Heijendaal (St. Anna), Nijmegen.

Adresveranderingen:

W. C. Clasener, Amsterdam, van: Van Speijkstraat 14 naar: Witte de Withstraat 107 II.
A. H. M. van Lienden, Leeraar Mulo, van: Tondano naar: Utrecht, Willem Barentszstraat 15 p/a. den Heer Ritmeester. *f* 5.—.
R. C. Pohl, van: Utrecht, Amsterdamsche straatweg 144*b*. naar: Medan p/a. Handelsmaatschappij „Deli—Atjeh". *f* 5.—.
A. H. Haak, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Hilversum naar: Den Haag, Reinkenstraat 4. *f* 5.—.
J. G. van de Stadt, van: Den Haag, Suezkade 138 naar: Scheveningen, Gevers Deijnootweg 7.
P. Cool, Dirigeerend Officier v. Gezondheid N.-I. L., van: Den Haag, Houtrustlaan 12 naar: Bandoeng D. v. O.
N. A. Taylor Kraay, Controleur B. B. van: Pemalang naar: Residentie Madoera.
A. C. van der Velden, Controleur B. B. van: Barabai naar: Residentie Bengkoelen.
F. A. E. Laceulle, Resident, van: Soekaboemi naar: Weltevreden, Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Leden-lijst van de Vereeniging „Suriname".

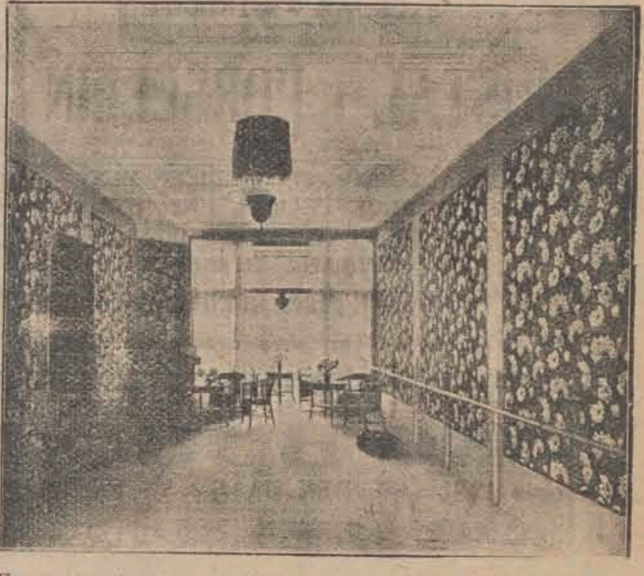
Secretariaat: Amsterdam, Witte de Withstraat 107II.

Mejuffrouw E. A. Adamson, Amsterdam, Zandpad 5.
Jacq. H. Albergen, Amsterdam, Reinier Claesenstraat 37 III.
Mejuffrouw W. A. Arlaud, Amsterdam, Transvaalkade 7*a*.
J. J. L. Beeldsnijder, Amsterdam, Amstel 308 I.
J. W. Beer, Amsterdam, Albr. Thijmstraat 34.
Mejuffrouw J. A. Caprino, Amsterdam, Wilhelminagasthuis.
W. C. Clasener, Amsterdam, Witte de Withstraat 107 II.
H. Corsten, Amsterdam, van Kinsbergenstraat 27 II.
A. A. S. Denz, Amsterdam, Brederodestraat 17*a*.
van Eyma, Amsterdam, Reinier Claesenstraat 37 III.
H. Fonseca, Amsterdam, Transvaalstraat 6 II.
J. J. Gemmel, Amsterdam, de Genestetstraat 7.
J. E. E. Jap Tjong, Amsterdam, Carillonstraat 4.
W. H. J. Liems, Amsterdam, De Clercqstraat 58 I.
van Lier Ezn., Amsterdam, Nassaukade 358.
Mevrouw J. Meltzer—de Pina, Amsterdam, van Ostadestraat 169 III.
Hugh Nassy, Amsterdam, Marnixstraat 346.
Mejuffrouw Nassy, Amsterdam, Loomanstraat 78*b*.
Mejuffrouw C. E. Oever, Amsterdam, Nicolaas Witsenstraat 7.
Mejuffrouw L. Oliviera, Amsterdam, 2de Helmersstraat 3 huis.
L. D. Peit, Amsterdam, Saxenburgerstraat 34.
I. S. Polak, Amsterdam, Slingerbeekstraat 18huis.
R. M. Polak, Amsterdam, Slingerbeekstraat 18huis.
S. D. Raedt, Amsterdam, Jacob van Lennepkade 11.
E. A. O. Reteig, Amsterdam, Nicolaas Maesstraat 73.
Rijsenburg, Amsterdam, Bilderdijkstraat 46*a*.
Mr. Dr. Schoch, Amsterdam, Stadhouderskade 157.
D. L. Schoenman, Amsterdam, Albr. Thijmstraat 15huis.
J. J. da Silva, Amsterdam, Jacob Obrechtstraat 43.
A. E. R. Snijders, Amsterdam, Reinier Claesenstr. 37 III.
W. Snijders, Amsterdam, Reinier Claesenstraat 37 III.
G. G. Spier, Amsterdam, Zeemanshuis, Hoogte Kadijk.
J. Tjin A Djie, Amsterdam, Domselaerstraat 37 I.
L. F. Voet, Amsterdam, Retiefstraat 39 I.
Mejuffrouw J. L. E. Waller, Amstserdam, Rustenburgstraat 353 II.
A. Wix, Amsterdam, Jacob Obrechtstraat 38 I.
Ch. A. Wong, Amsterdam, Jacob Obrechtstraat 38 I.
C. Wong Lun Hing, Amsterdam, Stadhouderskade 152.
W. E. Sniphout, Laren, Molenweg 322.
Mejuffrouw C. A. Morpurgo, Santpoort, Provinciaal Ziekenhuis.
Prof. Dr. P. C. Flu, Leiden, Singel 40.
Mejuffrouw Paula C. Faverey, Den Haag, Galileistr. 79.
A. S. J. Fernandes, Den Haag, Conradkade 37.
Mejuffrouw L. A. P. R. van Spall, Den Haag, Conradkade 26.
J. F. E. Einaar, Rotterdam, Aleidastraat 71.
Mejuffrouw E. Engelbrecht, Rotterdam, Bergweg 81.
F. Corsten, Utrecht, Buys Ballotstraat 17.
P. L. Jensen, Zeist, Broederplein 7.
H. D. v. d. Meulen, Utrecht, Justus v. Effenstraat 7bis.
J. A. E. Tyndall, Utrecht, Maasstraat 28.

Een nieuw Dansinstituut.

In dezen tijd, nu er meer gedanst wordt dan ooit tevoren, gedanst bij de lunch, gedanst bij de tea, gedanst bij het diner, gedanst bij het souper, in deze eeuw-van-den-dans is het vanzelfsprekend, dat de dansinstituten als uit den grond verrijzen. Immers niemand waagt zich in het publiek aan eene kunst zonder overtuigd te zijn, daarin een goed figuur te slaan en de enkeling, die zich ongeschoold op den gladden vloer waagt, beteekent voor de toeschouwers een waarschuwing, dit voorbeeld van overmoed niet te volgen.

Het Haagje vooral telt onder zijn inwoners vele danslustigen en velen van hen zal het een vreugde zijn, te vernemen, dat weder in het Duinoord-kwartier een eerste-klasse dansinrichting is gevestigd. Het is die van



Erny [illegible] Frankenstraat 5, waarheen de lijnen 10 en 8 en de autobus 12 hen, die daar de lessen willen volgen, gemakkelijk brengen.

Ofschoon dit instituut pas den 15en November van dit jaar werd geopend, mag het zich reeds in veler sympathie verheugen. Men leert daar immers in de eerste plaats die dansen, die overal te pas komen, omdat men alleen op die wijze het meeste profijt van het aangeleerde heeft. Wil men er echter ook andere dan de gebruikelijke dansen leeren, dan is dat in 't geheel geen bezwaar.

De gevolgde methode is de Parijsche en al wie in de „Ville Lumière" rondgekeken heeft, weet, dat men daar de kunst van het dansen bij uitstek verstaat.

Wanneer wij dan nog vermeld hebben, dat de inrichting werkelijk schitterend is te noemen en dat er ook Heilgymnastiek onderwezen wordt, dan mogen wij dit stukje besluiten in de hoop, dat de lezers van dit blad bij kennismaking met dit dansinstituut de aangenaamste ervaringen zullen opdoen.

De foto geeft een kijkje in het interieur van het instituut.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.